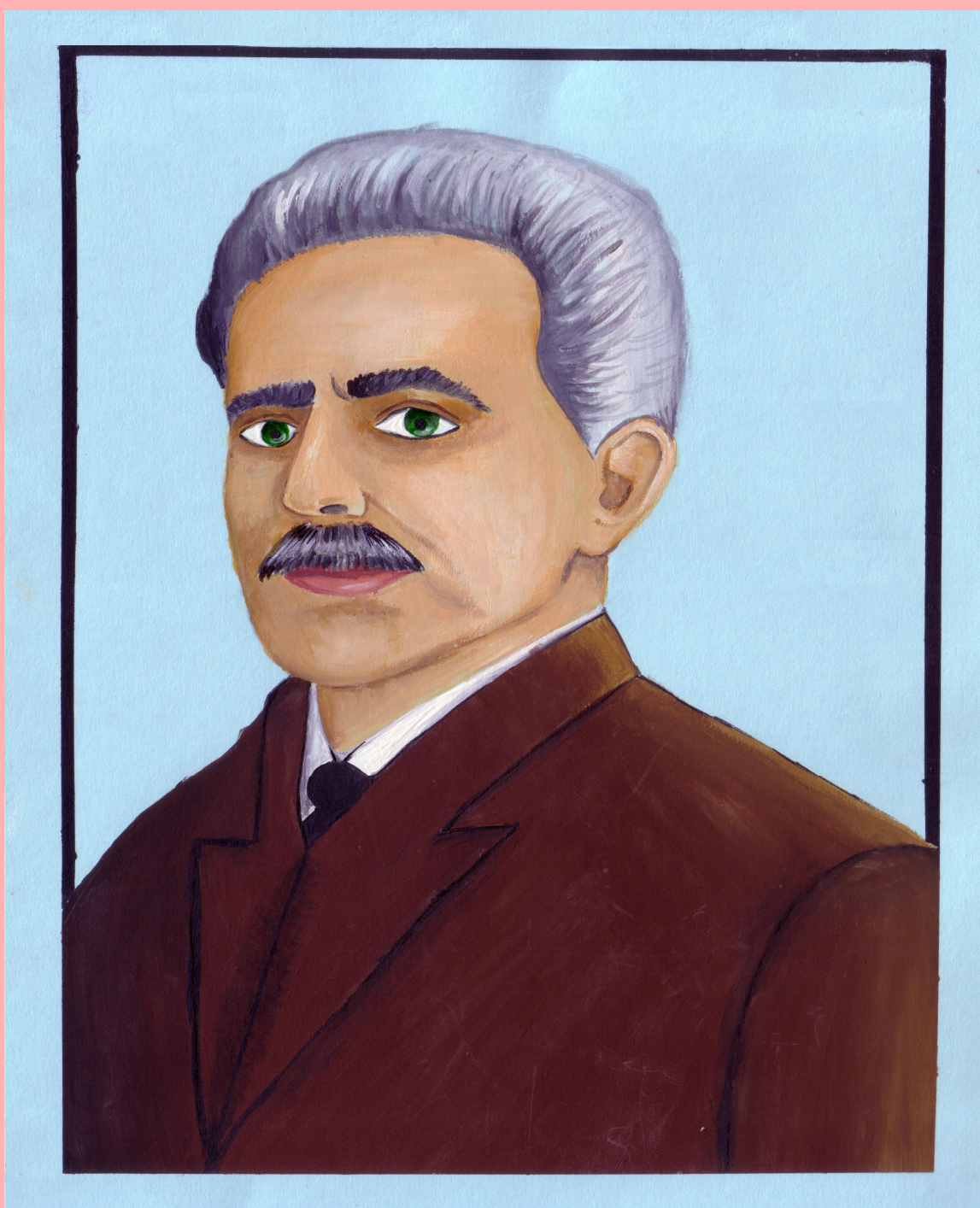

Colegiul Național „IOAN SLAVICI” Satu Mare

*Lucrările Concursului Interjudețean
„Ioan Slavici -
clasicul moralist”*

2015

Ediția I

Redactori-coordonatori:

prof. dr. Alina Dragoș

prof. Adela Filip

bibliotecar Coralia Bodea

Grafică copertă : Adelina Manolache, clasa a XI-a D

Concursul cu tematică din creația lui Ioan Slavici este o tradiție în colegiul care îi poartă numele, deoarece, de mai bine de 35 de ani, cu ocazia zilelor liceului se desfășura o întrecere de tipul „Cine știe câștigă” între clasele a X-a, care avea ca bibliografie opera lui Ioan Slavici, precum și articole de istorie și critică literară referitoare la viața, activitatea și beletristica prozatorului ardelean.

Juriul era format din profesori de specialitate și reprezentanți ai elevilor, iar clasa câștigătoare era desemnată organizatoarea concursului în anul următor. A avut însă un caracter închis, grupul-țintă fiind doar elevii claselor a X-a din colegiu și nu a avut secțiuni de creație, de interpretare de text, de istorie sau de critică literară.

Am dori acum să dăm amploare concursului atât în ceea ce privește participarea (elevi din ciclul liceal din județul nostru și din județele învecinate), cât și în ceea ce privește posibilitatea de manifestare a aptitudinilor de lectură și creație.

Vă invităm, așadar, la o incursiune în creația acestui clasic moralist, precursor al romancierilor obiectivi, realiști, care a privit viața sub aspectele ei etice și din perspectiva unui fin umanitarism.

prof. dr. Alina Dragoș

Informația ^{zilei} Satu Mare -

Rezultatele Concursului interjudețean „Ioan Slavici – Clasicul moralist”
Scris de Ioana Vladimirescu, 08 iunie 2015

Vineri, 5 iunie, a avut loc prima ediție a Concursului interjudețean Ioan Slavici – Clasicul moralist, eveniment organizat de Catedra de limba și literatura română a Colegiului Național „Ioan Slavici”.

Concursul de cultură generală „Ioan Slavici-clasicul moralist” este o manifestare culturală ce își propune promovarea, răspândirea cunoștințelor de cultură generală în domeniul literaturii, valorizarea limbajului literar și critic al elevilor, a aptitudinilor creatoare ale acestora, în vederea formării și modelării personalității lor, având ca sursă de inspirație și reper creația lui Ioan Slavici.

Concursul cu tematica din creația marelui scriitor este o tradiție care îi poartă numele deoarece, de mai bine de 35 de ani, cu ocazia zilelor liceului se desfășura o întrecere de tipul „Cine știe, câștigă” între clasele a X-a, care aveau ca bibliografie opera lui Slavici, precum și articole de istorie și critică literară referitoare la viața, activitatea și beletristica prozatorului ardelean. Juriul era format din profesori de specialitate și reprezentanți ai elevilor, iar clasa câștigătoare era desemnată organizatoarea concursului în anul următor. A avut însă un caracter închis, adresându-se cu precădere elevilor claselor a X-a din colegiu și nu a avut secțiuni de creație, de interpretare de text, de istorie sau de critică literară.

Concursul de cultură generală „Ioan Slavici-clasicul moralist” este o manifestare culturală ce își propune promovarea, răspândirea cunoștințelor de cultură generală în domeniul literaturii. Începând cu ediția din acest an, catedra de limba și literatura română a colegiului a dat amploare concursului, atât în ceea ce privește participarea elevilor din județul Satu Mare și din județele învecinate, cât și în ceea ce privește posibilitatea de manifestare a aptitudinilor de lectură și creație. Concursul a avut două secțiuni: eseu sau creație literară (participare individuală) – fiecare concurent a pregătit o creație originală, fie beletristică, fie eseu critic asupra operei lui Ioan Slavici și aptitudini de lectură (participare în grup) – grupurile constituite din 4 elevi au răspuns contracronometru la întrebări din conținutul operelor lui Ioan Slavici, menționate în bibliografie. Colegiul Național „Ioan Slavici” are ca parteneri la acest concurs Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare și Biblioteca Județeană Satu Mare. Astfel, reprezentanți ai acestor trei instituții au format juriul: inspector de limba și literatura română – prof. dr. Natalia Boloș, director al Bibliotecii Județene – Lacrima Istrăuan și prof. dr. Angela Negreanu.

COLEGIUL NAȚIONAL „IOAN SLAVICI”
SATU MARE
440042 Str. Ioan Slavici Nr.4, Satu Mare
Tel: 0261-714458; E-mail: secretariat@cni Slavici.ro
Fax: 0261-717723; Pagina web: www.cni Slavici.ro

Biblioteca Județeană Satu Mare
440006 Satu Mare, Str. Decebal nr.2
Telefon : +40-261-711199
Fax: +40-261-715861
e-mail: bibliotecasatutare@yahoo.com
www.bibliotecasatutare.ro

Nr. 1035 /20.04.2015

Nr. 592 /20.04.2015

Nr. 2048 / 21.04.2015

Concurs interjudețean “Ioan Slavici” - mai 2015- ediția I -

ARGUMENT

Dacă Eminescu este considerat axa fundamentală a poeziei române moderne, iar Caragiale reper al dramaturgiei, Ioan Slavici este, alături de Creangă, cel care a pus bazele prozei românești moderne, respectiv ale romanului.

Receptarea sa de către conștiința literară a contemporanilor și a urmașilor a întâmpinat, însă, dificultăți.

Asimilat adesea literatorilor minori ai veacului trecut transilvănean, i s-a reproșat, exagerându-se, "didacticismul" și limba "ternă". Descoperindu-i-se, mai apoi, profunzimea observației sociale și psihologice, i s-a recunoscut meritul pionieratului în proza noastră, mai ales în cea ardeleană (vezi I. Breazu, G. Călinescu, T. Vianu). Dar abia în deceniile șapte-opt ale veacului nostru adevărata modernitate a lui Slavici este recunoscută, descifrându-i-se prezența în operă a unor straturi de adâncime, ca "reflexia în ficțiune a subconștientului auctorial" (Magdalena Popescu) sau a unei "morale istorice" (M. Zăciu). Scriitorul se delimitează cu determinare de clișeele romantismului, fiind în multe privințe un precursor al ideilor literare de mai târziu. Și conservatorismul său este o imagine care trebuie privită din alte perspective. Slavici crede că spiritualitatea omenească nu are nimic metafizic în sine, că "omul e rezultatul organic al vieții sociale" și că arta e o activitate umană raționalizabilă, deși nu reductibilă la rațiune ("frumosul poate, dar nu cere să fie înțeles").

Eticheta eticismului, ce i s-a aplicat, este superficială și simplificatoare. Criteriul lui Slavici nu a fost eticul, ci calitatea umană, "fîrea omenească", "rânduiala" - acestea înglobând eticul și filosoficul. A valorificat standardele de umanism ca unitate de măsură și pentru sine și pentru eroii săi, fiind, astfel, unul dintre primii care observă limba română sub aspectul de purtătoare a unor elemente de gândire și simțire specifice, premergându-i pe Blaga, M. Vulcănescu, C. Noica. Ioan Slavici și-a înțeles și asumat destinul de întemeietor, de creator urmând îndemnul înaintașilor cronicari. Eroarea lui a fost însă aceea că nu s-a limitat la domeniul culturii și artei, năzuind o revoluționare a societății prin persuasiune.

Prin basmele, nuvelele, romanele și memorialistica sa, Slavici este, alături de ceilalți clasici, scriitorul care a avut o contribuție decisivă la dezvoltarea literaturii noastre moderne. Întemeietor al realismului nostru modern, scriitorul va fi punct de reper nu numai pentru romanul social, ci și pentru cel psihologic. Astfel, Rebreanu, Camil Petrescu sau Marin Preda nu pot fi abordați în literatura noastră fără referire la opera lui Slavici.

COLEGIUL NAȚIONAL „IOAN SLAVICI”
SATU MARE
440042 Str. Ioan Slavici Nr.4, Satu Mare
Tel: 0261-714458; E-mail: secretariat@cnslavici.ro
Fax: 0261-717723; Pagina web: www.cnslavici.ro

Biblioteca Județeană Satu Mare
440006 Satu Mare, Str. Decabal nr.2
Telefon : +40-261-711199
Fax: +40-261-715861
e-mail: biblioteca.satumare@gnho.ro
www.biblioteca.satumare.ro

Regulamentul Concursului Interjudețean "Ioan Slavici - clasicul moralist"

CADRUL GENERAL

Prezentul regulament cuprinde cadrul de organizare și desfășurare a Concursului interjudețean "Ioan Slavici – clasicul moralist"

Concursul de cultură generală "Ioan Slavici-clasicul moralist" este o manifestare culturală ce își propune promovarea, răspândirea cunoștințelor de cultură generală în domeniul literaturii, valorizarea limbajului literar și critic al elevilor, a aptitudinilor creatoare ale acestora, în vederea formării și modelării personalității lor, având ca sursă de inspirație și reper creația lui Ioan Slavici.

Specificul competiției constă în următoarele obiective principale:

- cunoașterea detaliată a ideilor exprimate în opera marelui prozator;
- încurajarea lecturii;
- dezvoltarea competențelor de interpretare;
- stimularea gândirii critice;

SCOPUL

Evenimentul urmărește, prin interacțiunea dintre instituțiile culturale și de învățământ, să încurajeze deschiderea culturală către lectură a elevilor, să valorifice potențialul creativ al acestora, pentru cultivarea simțului estetic și lărgirea orizontului de cunoaștere.

GRUPUL ȚINTĂ: elevii din clasele IX-XII din liceele, grupurile școlare și colegiile existente în județul Satu Mare și în județele învecinate;

PARTENERI: Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare;

Biblioteca Județeană Satu Mare.

INIȚIATORI: prof. dr. Natalia Boloș

prof. dr. Alina Dragoș

COORDONATORI: prof. dr. Natalia Boloș

prof. dr. Alina Dragoș

prof. Adela Filip

dir. adj. Simona Păcurar

INSTITUȚII COORDONATOARE: Colegiul Național "Ioan Slavici"

Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare.

COLEGIUL NAȚIONAL „IOAN SLAVICI”
SATU MARE
440042 Str. Ioan Slavici Nr.4, Satu Mare
Tel: 0261-714458; E-mail: secretariat@cnislavici.ro
Fax: 0261-717723; Pagina web: www.cnislavici.ro

Biblioteca Județeană Satu Mare
440006 Satu Mare, Str. Decabal nr.2
Telefon : +40-261-711199
Fax: +40-261-715861
e-mail: biblioteca.satumare@cnhoo.com
www.biblioteca.satumare.ro

ECHIPA DE PROIECT: prof. Florica Suciu
prof. Adriana Gruia
prof. Carmen Mike
prof. Cristina Dregan
prof. Cristina Horotan
bibliotecar: Viorica Bodea

TIPUL DE PROIECT: INTERJUDEȚEAN

ÎNSCRIEREA ELEVILOR:

La secțiunea I: *Aptitudini de lectură* - Profesorii completează, până la data de 01 mai 2015 un tabel cuprinzând următoarele informații: numele elevilor participanți, clasa, școala, prof. coordonator. Tabelul se trimite prin mail pe adresa secretariat@cnislavici.ro.

La secțiunea a II-a: *Eseu sau creație literară* - textele vor fi trimise pe adresa mai sus menționată, cu precizarea: *Pentru Concursul interjudețean "Ioan Slavici - clasicul moralist"*. Se va preciza secțiunea, dar nu se va preciza numele candidatului, acesta având drept motto pentru identificare, un citat, la alegere, din creația în proză a lui Ioan Slavici.

SECȚIUNILE:

Secțiunea I. *Aptitudini de lectură*: identificarea răspunsului corect cu privire la întrebări din opera lui Ioan Slavici, precizată în bibliografia concursului, atașată acestui regulament;

Secțiunea II. *Eseu sau creație literară*: eseu critic original asupra creației lui Ioan Slavici, creații originale în proză .

CONDIȚII DE PARTICIPARE:

Concurenții pot participa individual sau în grup, după cum urmează:

Participare individuală

Fiecare concurent va pregăti pentru secțiunea a II-a o creație originală, fie beletristică, fie eseu critic asupra operei lui Ioan Slavici.

Participare în grup

Concurenții vor pregăti temeinic informații privitoare la opera lui Ioan Slavici, vor cunoaște informații de conținut din bibliografia atașată acestui regulament. Grupurile vor fi constituite din 4 elevi care vor participa la un concurs interactiv, în cadrul căruia vor răspunde contra cronometru la întrebări din conținutul operelor menționate în bibliografie.

COLEGIUL NAȚIONAL „IOAN SLAVICI”
SATU MARE
440042 Str. Ioan Slavici Nr.4, Satu Mare
Tel: 0261-714458; E-mail: secretariat@colslavici.ro
Fax: 0261-717723; Pagina web: www.colslavici.ro

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ Satu Mare
440006 Satu Mare, Str. Decabal nr.2
Telefon : +40-261-711199
Fax: +40-261-715861
e-mail: bibliotecaosatunmare@yahoo.com
www.bibliotecaosatunmare.ro

Condiții:

1. Pentru secțiunea I se vor citi toate operele menționate în bibliografia comunicată în prealabil de către profesor și atașată acestui regulament. Nerespectarea bibliografiei atrage excluderea din concurs!

2. Pentru secțiunea II:

Textele redactate vor fi în limba română, editate în WORD, vor conține diacritice, caracterul Times New Roman, mărimea 12, iar spațiul între rânduri va fi de 1,5.

Numele concurentului nu va fi inserat pe niciuna dintre paginile manuscrisului. Nerespectarea acestei reguli duce la descalificarea automată a respectivului candidat!

ETAPELE CONCURSULUI:

Secțiunea I:

- înscrierea grupului de candidați din partea fiecărei școli: în perioada: 22 aprilie-01 mai 2015;
- susținerea concursului interactiv, în incinta Colegiului Național "Ioan Slavici" – Zilele Colegiului Național "Ioan Slavici", 15 mai 2015;
- premierea laureaților: 15 mai 2015.

Secțiunea a II-a:

- primirea lucrărilor: în perioada 22 aprilie – 01 mai 2015;
- jurizarea și stabilirea câștigătorilor: 01 – 14 mai 2015;
- premiarea laureaților: 15 mai 2015.

Concurenții se vor prezenta la Colegiul Național "Ioan Slavici" Satu Mare, sâmbătă, 15 mai 2015, la ora 12, concursul urmând să înceapă la ora 13.

Comisia de jurizare va fi alcătuită din: inspectorul de limba și literatura română, prof. dr. Natalia Boloș și oameni de cultură sătmăreni. Se vor acorda premii și diplome.

Notă: Eventualele modificări referitoare la data exactă a susținerii concursului interactiv, a jurizării acestuia și a premierii tuturor candidaților, vor fi transmise din timp școlilor participante!

**Participanți—secțiunea II
Eseu sau creație literară**

- **Colegiul Național „Vasile Goldiș” Arad**
 - * Drăgan Lavinia—cls. a XI-a E
 - * Paven Roberta—cls. a XI-a E
 - * Roman Georgiana—cls. a X-a E
- **Colegiul Național ”Vasile Lucaciu” Baia Mare**
 - * Dărăbuș Mara—cls. a X-a G
 - * Pătrăuș Adriana—cls. a X-a G
 - * Pop Camelia Ioana—cls. a X-a G
- **Colegiul Economic „Gheorghe Dragoș” Satu Mare**
 - * Ciorbă Petre Eusebio
- **Colegiul Național „Ioan Slavici” Satu Mare**
 - * Al Refaei Salma—cls. a IX-a C
 - * Bakk Melisa—cls. a X-a D
 - * Bota Marian—cls. a X-a D
 - * Egreși Andreea—cls. a XI-a E
 - * Noje Alexandra—cls. a X-a G
 - * Rednic Alexandra—cls. a IX-a C

Viitorul nostru

Mama mea obișnuia să îmi spună: „Apreciezi un lucru, numai după ce l-ai pierdut”, iar eu nu am ascultat. Mama mea a murit, într-un accident de mașină, eram și eu acolo, și ea a ales să mă salveze pe mine, în loc să se salveze pe ea. Și așa, a lăsat un soț distrus, și o fată pierdută în urma ei. De atunci, nu am mai mers niciodată cu mașina. Tatăl meu, a uitat că mai are o fiică, dar când își amintește, mereu o acuză de moartea mamei ei. În noaptea tragică a accidentului, fata și-a văzut toată viața derulându-se prin fața ochilor ei.

20 noiembrie 1967, noaptea accidentului.

Bineînțeles că părinții mei au uitat să mă trezească, din nou, pentru școală. Știu că nu mă pot trezi singură, dar nu mă trezesc nici ei, așa că mereu întârziu la ore. Nimic nu este mai palpitant decât să dai buzna într-o clasă plină de elevi pe jumătate adormiți care-și caută energia de a-și ține ochii deschiși, și un profesor exigent, care parcă de dimineață vrea să te facă să îți dorești să nu te fi născut niciodată. Perfect!

După ce m-am pregătit de școală, am ieșit pe ușa casei mele, încuind ușa în urma mea. Pe drum, m-am întâlnit cu Sasha, cea mai bună prietenă a mea din clasa a cincea. Mereu o pacoste nesuferită cu un zâmbet tâmp pe fața încă de la șapte dimineața, pe care o iubesc atât de mult.

- Ghici ce? Spuse pe tonul ei entuziasmat.

- Ce? Din tonul meu lipsea curiozitatea, se regăsea doar plictiseala, lucru pe care probabil l-a observat și ea din cauza încruntăturii care era vizibilă între sprâncenele ei frumos aranjate și blonde.

- Nu mai fi atât de nesuferită de dimineață, și prefă-te că măcar îți pasă de ce vorbesc eu aici, zise ea gesticulând cu mâinile, exprimându-și frustrarea. După ce și-a dat o șuviță blondă după ureche a continuat: Astăzi ieșim mai repede, nu ținem ultimele ore, nu-i așa că e grozav?

- Minunat, am continuat eu pe același ton fără viață.

- Perfect. Acum trebuie să o sun pe maică-mea să vină după mine, și pun pariu că vom purta aceeași discuție care va duce la o altă ceartă, și apoi la vreo două zile fără să ne vorbim. Am spus eu ce minunată este această situație? Se pare că vieții mele îi place să își bată joc de mine constant.

- Ar trebui să ne grăbim, cu mersul tău, sigur vom întârzia, zise Sasha, referindu-se la mersul meu de melc fără picioare. Stai, melcii nu au picioare, nu? În orice caz, am fost smulsă din contemplația mea asupra melcilor, de băiatul care a trecut pe lângă mine.

- Tipul acela nu era cel de care îți place ție? A întrebat Sasha, ridicând volumul vocii ei, parcă vrând să ne audă toată strada.

- Șșșș! I-am spus eu enervată, și după ce am scos un sunet neomenesc menit să mă calmeze, am continuat: Nu trebuie să te audă toată lumea!

- Doar ziceam și eu... Haide că mai avem cinci minute, zise ea alarmată începând să mă tragă pe strada care duce spre școala noastră.

Primele trei ore am desenat pe ultima foaie a caietului, numele celui pe care îl iubeam în secret, Ben, băiatul viselor mele, cu care visam să mă căsătoresc, și cu care mama mea nu era de acord, din cauza tatuajelor și a piercing-urilor care îi înveleau corpul. Și ce? Mie îmi plac băieții răi, cărora nu le este frică să riște. Dar, cum spuneam, universul este împotriva mea, pentru că la ultima oră, domnul profesor de biologie m-a prins desenând-ui numele la ora lui, și ca un om debil mintal ce este, m-a scos la răspuns, iar eu fiind praf la biologie, cred că v-ați dat seama prin faptul ca eu am afirmat că melcii au picioare, bineînțeles că nu am știut nimic, și am primit un patru frumos pe care o să trebuiască să îl corectez tot semestrul, viața mea e minunată, ce să zic...

După ziua neproductivă la școală, m-am trezit în parcare așteptând să vină maică-mea după mine. Bineînțeles că întârzie, ca de obicei, vedeți voi, mama mea nu e cea mai punctuală femeie din lume, și dacă e prinsă într-o conversație interesantă, uită că are un copil care o așteaptă. După o jumătate de oră aud claxonul mașinii noastre vechi și mă îndrept spre vehicul.

- Bună scumpo, scuze că am întârziat, dar vorbeam cu fetele despre noul concert din oraș.

Ce v-am zis eu?

- Nici o problemă, nu e ca și cum te-am așteptat o jumătate de oră în parcare, am răspuns puțin cam tăios.

- Nu te enerva acum, mai bine spune-mi cum a fost ziua ta la școală? M-a întrebat în timp ce oprea la semafor.

- Ca de obicei, am continuat eu, deja plictisită de conversația noastră. De ce toți părinții ne întreabă cum a fost la școală, în loc de asta ar putea să mă întrebe ce vreau de ziua mea, care e viitoarea.

- Ce note ai luat astăzi?

- Nu am luat nici o notă astăzi... uram să mint, dar nu aveam de gând să îi spun mamei : „Știi, am luat un patru la biologie pentru că profesorul care nu mă suportă m-a scos la răspuns, pentru că m-a prins desenând pe spatele caietului numele lui Ben, băiatul cu tatuaje pe care eu îl plac și tu nu, ce mâncăm la cină?” , nu sună bine, nu? Așa mă gândeam și eu.

- Nu mă minți, știu de nota pe care ai primit-o la biologie, m-a sunat profesorul tău cât timp eram la servicii! A spus ea enervată de atitudinea mea. Poftim?! Dacă cineva ar trebui să fie enervată de atitudinea cuiva, atunci eu ar trebui să fiu enervată de atitudine ei.

- Atunci de ce m-ai întrebat? Am întrebat-o nervoasă.

- Voiam să văd dacă mă mai minți, credeam că nu, dar m-am înșelat, a spus ea dezamăgită în timp ce parca în fața casei, după care a continuat: Ești pedepsită!

- Nu mă poți controla, nu sunt un copil! Am strigat eu revoltată în fața maică-mii.

- Du-te în camera ta și azi să nu te mai văd! A strigat ea înapoi. Nu trebuia să îmi spună de două ori. Am ieșit ca vântul și am trântit ușa zgomotos după care am intrat în casă, și parcă zburând, am urcat la etaj unde m-am închis în camera mea.

- Cum îndrăznește?! Nu sunt un copil de cinci ani ca părinții să îmi spună ce să fac. M-am dezbrăcat furioasă și am aruncat hainele prin cameră, și m-am schimbat în ceva mai comod. O urâsc! Mă face să mă simt mereu un copil prost care nu știe ce să facă, și care are nevoie de îndrumare permanentă! Nu sunt un copil!

Nu sunt un copil! Am strigat furioasă, după care m-am aruncat pe pat, cu fața ascunsă între perne, am început să plâng incontrollabil, de furie. Eram furioasă că nu puteam avea control asupra vieții mele, voiam să iau propriile decizii, și dacă va fi nevoie și să suport consecințele pentru ele. M-am oprit din plâns și din suspinat când telefonul meu ponosit a vibrat, anunțându-mă că am primit un mesaj.

Număr necunoscut: Bună, vrei să ne întâlnim undeva? Ben.

Doamne Dumnezeule, Ben tocmai mi-a scris mie ca vrea să ne întâlnim, băiatul pe care îl iubesc de doi ani în secret! Cineva să mă ciupească! Am început să dansez de fericire prin cameră, o imagine nu prea grandioasă, deoarece ca de obicei firea mea împiedicată a ieșit la suprafață, împiedicându-mă de chitara la care cântam după ore. După zece minute de dansat, mi-am amintit că am de răspuns la un mesaj. Asta e! Asta e decizia pe care o așteptam, care să nu mă mai facă un copil nesăbuit, ci un adult. Așa ca i-am răspuns, și am luat o decizie despre care credeam ca nu are consecințe:

Eu: Sigur, ne vedem lângă lac la ora 21.

20 noiembrie 2007, în prezent.

Eram naivă, credeam că tot ce zboară se mănâncă, i-am spus nepoatei mele care mă asculta cu sufletul la gură, trăia alături de mine povestea pe care am ținut-o îngropată în sufletul meu timp de 40 de ani, măcinându-mă încet și luându-mi suflarea. După ce mi-am șters ochii ridați de lacrimi, și mi-

am dat de pe față firele de păr cărunt care au evadat cumva din cocul meu, am continuat: În acea seară am vrut să iau decizia care avea să mă facă un adult, voiam control, voiam să preiau frâiele vieții mele la doar șaptespe ani, m-am oprit și am lăsat un râs amar sa-mi scape printre buzele care îmi tremurau ușor.

Bunico, ce s-a întâmplat apoi? M-a întrebat nepoata mea frumoasă, prin ochii căreia puteam citi suferința și curiozitatea.

S-a întâmplat inevitabilul... am continuat printr-o șoaptă menită să ascundă suferința cuvintelor mele. Nu pot rosti cu voce tare adevărul, știu că vocea mă va trăda, iar pereții pe care i-am construit în acești ani, se vor prăbuși. Nu sunt pregătită, dar ochii albaștri, ușor umeziți ai nepoatei mele îmi spun că a venit momentul.

20 noiembrie 1967, noaptea accidentului.

Sunt pregătită. După ce am îmbrăcat un hanorac călduros, m-am îndreptat grăbită spre fereastră camera mea, pe unde voi scăpa. Fereastra mea e amplasată perfect pentru astfel de situații, în spatele casei și la o înălțime optimă, de unde pot să sar, și să-mi păstrez și picioarele. Înainte să plec am aruncat o ultimă privire în camera mea cu pereți verzi. Hainele mele erau aruncate anapoda în încăperea mică pentru gustul meu. Calculatorul meu era pornit și un freamăt ușor de muzică învăluie camera pentru a nu da de bănuț nimănui de plecarea mea. Pernele portocalii de pe patul meu sunt șifonate și umede datorită sesiunii mele de plâns isteric. Lampa mea în formă de măr, este singura care împrăștie o lumină difuză în camera mea, iar semnul cu „NU DERANJAȚI!” este frumos așezat pe clanța ușii mele, pe exterior pentru a fi și mai clară în faptul că vreau să fiu singură.

Chiar vreau să fac asta? Taică-meu nu este acasă, este plecat într-o călătorie de afaceri în cealaltă parte a țării, ca de obicei. Cu coada ochiului am surprins o mișcare în dreapta mea, iar când m-am întors am dat de pisica mea pătată, mieunând de zor, parcă plângând și implorând să nu plec.

Îmi pare rău, Liz, dar trebuie să fac asta, e pentru binele meu, m-am săturat ca ceilalți să-mi dicteze viața, acum e timpul să decid pentru binele meu, începând cu aceasta decizie, am spus eu încercând să o conving că nu e o decizie stupidă, sau poate încercam să mă conving pe mine.

În ochii ei citeam nesiguranța, dar am decis să ignor acest lucru și să termin ce am început. Nu vreau să gândesc de două ori. Știu că am dreptate și punct.

- S-o facem și pe asta! Mi-am șoptit mie pentru a mă îmbărbăta.

Lacul se află destul de aproape de casa mea, trebuie să fac o scurtă plimbare de 15 minute, dar cu o privire aruncată pe fugă la ceasul meu vechi, am văzut că am timp destul să fac o plimbare să-mi limpezesc gândurile. Este o noapte destul de caldă pentru noiembrie, doar o briză răcoroasă mai dezmiardă cartierul pustii. Luna se zărește în toată splendoarea ei, acoperită pe jumătate de niște nori albicioși. Stelele, ascunse, luminează împrejurimile modest, parcă salvându-și puterile pentru mai târziu. Totul arată mort, obosit, până și crengile copacilor stau cuminți, fără să se legene ca și altă dată. Imaginea aceasta îmi dă fiori, șira spinării simt că îmi îngheață când o alarmă din creierul meu s-a activat spunându-mi să mă întorc, să beau un ceai cu lapte fierbinte, și să dorm în patul meu cald, dar nu înainte să ascult „The Monalisa” cântată de Brad Paisley. Dar oricât de tentant ar suna, nu voi da înapoi acum, e prea târziu. Am văzut figura înaltă a lui Ben lângă un copac de pe marginea lacului și m-am îndreptat înspre el, dar m-am oprit când telefonul mi-a sunat, afișând numele mamei pe ecran.

- Cum a aflat atât de repede? M-am întrebat în șoaptă, oprindu-mă pentru o secundă să răs-pund la telefon. După ce am îndepărtat o șuviță rebelă de pe fața mea, am răspuns la telefon.

- Unde ești? A răsunat vocea îngrijorată a mamei de la celălalt capăt al firului.

- La lac! I-am strigat înapoi.

- De ce te-ai dus singură la ora asta la lac? A întrebat agitată și pot să-i văd de aici, gesturile ei făcute cu mâinile pentru a se calma și pașii ei mărunți care o plimba în jurul bucătăriei.

- Ca să mă întâlnesc cu Ben! Am spus eu frustrată. După cum am spus, urăsc să mint, așa că nu am mințit, pentru că o cunosc destul de bine pe maică-mea să știu că va încerca să mă convingă să mă întorc, mă va înnebuni cu apelurile ei neîncetate pe care eu le voi ignora, dar nu va veni după mine. Nu când nu e tata acasă, așa că de ce să nu profit?

- Vino acum acasă și poate scapi de pedeapsă! A spus ea, parcă activându-și puterea de convingere pe care o posedă orice mamă, și care iese la iveală la nevoie, ca acum.

- NU! Am strigat eu cu putere, și după ce am îndepărtat cu dosul palmei o lacrimă furioasă ce mi-a scăpat, am continuat: Nu sunt un copil! Am spus într-o șoaptă, doar pentru mine, dar se pare că auzul de vultur al mamei nu a trădat-o nici acum.

- Ba da, ești un copil! Copilul meu! A spus ea ușor vrând să îmi alunge ghemul de emoții ce s-a blocat în gâtul meu.

- Nu mai sunt! I-am spus pe un ton încărcat cu ură, după care am închis telefonul. Când mi-am ridicat privirea spre locul în care era Ben, am fost surprinsă să îl văd la doar doi metri în fața mea, îmbrăcat în negru, am observat că și-a mai găurit și sprâncenele pentru piercing-uri. Arăta bestial.

- Bună! Am spus eu sfioasă, observând ce interesantă pare iarba când cel mai drăguț tip se uita insistent la tine.

- Ești de-a dreptul patetică! A răzbit tonul lui tăios în liniștea serii.

- Ce?! Am întrebat eu nedumerită ridicându-mi privirea pentru a-i întâlni ochii verzi care parcă străluceau la lumina lunii, și îi dădeau o frumusețe aparte, iar acum observ că părul lui era aranjat cu stil, frumos dat pe spate cum era moda, și tricoul lui negru îi îmbrățișa frumos brațele brăzdate cu mușchi și...

- Revino-ți! Striga o voce din capul meu, tipul a spus că ești patetică. Pe când mi-am ridicat privirea de la tricoul lui la ochii lui pătrunzători, am realizat că în ei se ascunde un amuzament care m-a lăsat confuză.

- De ce? Am continuat eu după ce pare a fi o eternitate nevorbită. Zâmbetul sinistru care i s-a întins pe fața lui chipeșă mi-a confirmat suspiciunile că el chiar este amuzat de situația asta.

- Știi, chiar îmi este milă de tine și de viața ta demnă de un film ieftin. Te-am chemat aici să îți spun că ești o ciudată care încă mai asculta de maică-sa, s-a oprit pentru a râde, după care a continuat: Du-te să plângi fetița mamei!

Și cu asta s-a întors și m-a lăsat singură în noapte. Cuvintele lui au fost ca un cuțit în inima mea. Am căzut învinsă în genunchi, iar lacrimi furioase se prelingeau pe obrajii mei de porțelan. Cum a putut? Doi ani! Doi ani l-am iubit, și încă o mai fac, și cine știe cât timp îl voi mai iubi? Sunt așa furioasă că aș putea distruge un oraș întreg! E adevărat, cuvintele pot ucide, căci odată rostite cuvintele din gura superbului băiat pe care îl iubesc, o parte din mine a murit odată cu el, el mi-a smuls inima și mi-a aruncat-o la picioare făcută bucăți, și m-a lăsat să o culeg singură. Suspine dureroase îmi ieșeau pe buzele umede de lacrimi și tremurânde.

E numai vina ei! Dacă ea m-ar fi lăsat să fac ce vreau nu s-ar mai fi ajuns aici, din vina ei am pierdut băiatul pe care îl iubesc, și totul este vina ei. Un gând care îmi striga că mă înșel a ieșit la suprafață disperat să mă convingă, dar l-am împins departe. Lacrimile mele s-au oprit când am văzut mașina noastră veche și uzată parcând lângă parc, și pe mama care a ieșit disperată și a început să fugă spre mine când a văzut în ce stadiu mă aflu.

- Ce s-a întâmplat? A întrebat ea ușor folosind un ton mios, dar nu avea ea să mă păcălească pe mine.

- E numai vina ta! I-am strigat în față, și i-am îndepărtat mâinile ce îmi masau ușor spatele pentru a mă calma.

- Ce am făcut? A întrebat ea nedumerită de reacția mea.

- Exiști! Am strigat acest lucru atât de tare încât plămâni mi-au rămas fără aer, și gâtul a început să mă usture. În acest moment îmi doresc ca ea să sufere așa cum o fac eu, pentru că ea mi-a distrus viața. Durerea pe care am găsit-o în ochii ei căprui, mi-a răpus sufletul, dar am împins acel sentiment departe și m-am lăsat purtată de ura care m-a cuprins. Lacrămile fierbinți nu încetau să curgă, iar privirea mea era încețoșată. După ce părea un veac, dar în realitate au fost câteva secunde, mama mea mi-a răspuns privind parcă în sufletul meu nimic.

- Sunt mama ta, cum poți spune așa ceva? A întrebat ea într-o șoptă abia perceptibilă, însă în liniștea nopții, cuvintele ei dezamăgite au ajuns până în sufletul meu, mărunțind-ul și mai mult, dacă asta era posibil.

- Nu mai ești! Am spus eu folosind un ton veninos, după care m-am ridicat de pe iarba rece și m-am îndreptat spre mașină, dar când deschideam ușa pasagerului, am simțit ploaia cum cade cu stropi reci amestecându-se cu lacrimile mele îndurerate. Am trântit cu putere ușa mașinii și mi-am privit mama cum se ridică de pe pământul ud acum, de ploaia care cade cu putere. Chiar dacă ploaia cădea cu ardoare, parca menită să spele cuvintele grele aruncate în aer, eu tot am putut să văd lacrimile ce curgeau pe obraji palizi și ridai ai mamei mele. Când a intrat în mașină, nu s-a uitat la mine, dar am văzut privirea ei dezamăgită și îndurerată când a pornit motorul mașinii pentru a ne duce acasă.

O liniște mormântală s-a lăsat între noi până când tonul subțire, dar tăios al mamei a răsunat în mașină:

Ești pedepsită!

- Nu ești mama mea să-mi spui ce să fac! I-am strigat înapoi și am văzut cu coada ochiului cum o lacrimă i-a căzut pe obrazul deja umed.

- Fie că îți place, fie că nu, eu sunt mama ta, mereu am fost, mereu voi fi, și tu nu alegi când poți să scapi de mine ca de un obiect de care nu mai ai nevoie. Tonul veninos și ridicarea bruscă în volum m-a făcut să tresar, însă m-am adunat repede convinsă să nu las câteva cuvinte să mă înmoaie.

- Dacă aș putea, crede-mă că te-aș schimba! Tu ești motivul pentru care viața mea este un eșec! Am strigat eu înapoi. Mama s-a întors cu fața spre mine, concentrându-se doar asupra mea, și nu și asupra faptului că era la volan.

- Eu dacă aș putea să te schimb, nu aș face-o niciodată, pentru că ești puiul meu și te iubesc mai mult decât orice pe lumea aceasta, a strigat înapoi, însă doar ca să se facă auzită, căci în

cuvintele ei nu se regăsea venin, sau dezamăgire, ci purul adevăr. Nu mă voi lăsa înduplecată de niște cuvinte aruncate. M-am întors cu fața spre ea, și în loc să-i spun că îmi pare rău și să îndrept lucrurile, am vrut să preiau controlul și să fiu stăpână pe situație, așa că m-am întors spre ea, văzând că încă atenția ei era asupra mea și cu toată ura din mine i-am spus:

- Te urăsc! Dar când mi-am întors atenția din nou spre drum, ultimul lucru ce mi-l amintesc a fost țipătul mamei de groază, țipătul meu de spaimă, și două faruri ce se îndreptau cu viteză spre noi. Înainte de impactul inevitabil, mama s-a aplecat înspre mine, mi-a deschis ușa și m-a împins cu putere afară din mașină, iar privirea din ochii ei, era un adio, care a rămas nerostit. M-am rostogolit pe asfaltul umed, și am auzit bubuitura asurzitoare, și înainte să cad în inconștientă, mi-a apărut zâmbetul mamei în ochii minții, zâmbetul ei cald și ochii de căprioară, când îmi spunea că mă iubește, iar apoi totul s-a făcut negru.

20 noiembrie 2007, în prezent.

Lacrimile ce cădeau din ochii mei la această amintire dureroasă, erauacompaniate de lacrimile frumoasei mele nepoate, ochii ei albaștri neîncetând să lăcrimeze, iar buzele ei rozalii neîncetând să suspine.

Când m-am trezit, eram deja la spital, iar tatăl meu era lângă mine cu ochii imposibil de roșii și cu privirea ațintită spre mine. Mi-a spus: „Ți-am spus să ai grijă de ea, nu să o bagi în mormânt!”. Am început să suspin dureros și să plâng, iar sentimentul de vinovăție mi-a cuprins sufletul, iar inima mi s-a strâns așa de tare încât am crezut că îmi va ieși din piept. Ultimele clipe cu mama mea mi se derulau incontrollabil în minte iar cuvintele pe care i le-am spus în ultimele momente, nu încetează să mă înjunghie nici acum. După aceea totul a fost altfel. Eu și cu tata ne-am mutat din oraș pentru că el nu voia ca totul din jur să-i amintească de ea. Nu am apucat să-mi iau rămas bun de la Sasha, de la nimeni. Nu am putut nici să o iau pe Liz cu mine. Am plâns tot drumul până la noua noastră casă din celălalt colț al țării. Noua casă era imposibil de mică dar încăpătoare pentru doi oameni distruși. Tatăl meu a început să bea, și din această cauză, și-a pierdut slujba. Îmi amintesc că de ziua mea, când am împlinit 18 ani, nimeni nu mi-a spus la mulți ani, dar nici nu meritam, așa că am plâns în camera mea. Îmi amintesc că, în acea zi, mă uitam pe geam și vorbeam cu mama uitându-mă la cer, îi spuneam cat o iubesc și cât de rău îmi pare.

M-am oprit pentru că avalanșa de amintiri era prea greu de suportat și am început să plâng și să mângâi părul castaniu și mătăsos al nepoatei mele.

Tata îmi amintea cu fiecare ocazie ca i-am luat iubirea de lângă el, iar eu nu spuneam nimic, știam că are dreptate. Adevărul doare, frumoasa mea nepoată, dar niciodată să nu îți fie frică de el, pentru că acolo unde lovește, se vindecă. La vârsta de 18 ani am început să lucrez pentru a ne întreține, și am abandonat școala. După o perioadă, am încetat să mai plâng, și într-o zi am găsit soluția ce avea să mă salveze.

8 mai 1968, soluția salvatoare.

Am ieșit istovită de la lucru fericită că tura mea s-a încheiat. Vara se apropie cu pași repezi și abia aștept să fie cald. Obişnuiam să punem o piscina de plastic în curte, să o umplem cu apă, și eu și mama...

Mama, la menționarea ei, zâmbetul s-a dizolvat de pe fața mea, iar expresia mea s-a întristat.

După o plimbare în care am încercat în zadar să blochez alte amintiri din a mă bântui, am ajuns în fața casei. Am scotocit în geantă după chei și, fără să mă grăbesc, am deschis ușa, și primul lucru pe care l-am văzut a fost tata, întins pe canapea cu sticla de băutură în mână, inconștient. M-am descălțat de tenișii mei urâți, și m-am îndreptat înspre el ca să îi iau sticla, iar după câteva mormăieli indescifrabile, menite să mă îndepărteze, am reușit. Am luat o pătură și l-am acoperit cu ea, după care, am rămas o secundă să analizez imaginea din fața mea.

Mi se rupe inima să-mi văd tatăl așa, care nici după 5 luni nu a reușit să se adune și să găsească puterea de a merge mai departe. Am clătinat din cap pentru a alunga amintirile cu mama și tata ce amenințau să iasă la suprafață și am închis televizorul și m-am îndreptat spre camera mea de la etaj. Scările scârțâiau puternic sub tălpile mele goale, dar am ignorat acest lucru, grăbind pasul.

Odată ajunsă în camera mea, am analizat puțin dezordinea ce se putea vedea, și am strâmbat din nas, deoarece eu urăsc dezordinea, lucru moștenit de la mama. Am închis ochii o secundă pentru a scăpa de sentimentul de vinovăție, și am decis să fac curat.

După 20 de minute în care am aranjat încăperea minusculă care, practic servea doar la un loc de dormit, având un pat de o persoană, un birou, un dulap mic, și două rafturi pe care îmi țin colecția mea de cărți, m-am oprit puțin pentru a-mi trage suflarea, și apoi am continuat.

După ce am terminat, am găsit sub pat o cutie în care am adus ultimele lucruri de la vechea casă, și după ce am inspirat adânc, parcă pregătindu-mă pentru ce va urma, am scos cutia și am așezat-o ușor pe pat, care a scârțâit la contact. Eram pregătită să înfrunt trecutul? Nu. Voiam asta? Nu. Trebuia? Da. M-am agățat de acest lucru când am îndepărtat stratul subțire de praf ce acoperea cutia. Am deschis-o ușor, și înainte să încep, mi-am prins buclele negre într-o coadă dezordonată pentru a-mi ține părul departe de față. Apoi am inspirat adânc și am privit înăuntru. Am început să scot lucrurile și să le analizez în liniște. Ursulețul meu, Penny, pe care l-am primit de la Sasha la a opta aniversare. Am zâmbit trist la amintire. Vechiul meu stilou, pe care îl consideram magic, deoarece orice scriam cu el se adevărea, aveam 7 ani când l-am primit. Mi-a trecut prin gând să scriu să mi-o aducă pe mama înapoi, dar am zis că nu are rost să mă rănesc singură. L-am pus deoparte, și următorul lucru pe care l-am găsit mi-a captat toată atenția. Jurnalul meu. Nu-mi amintesc să-l fi pus aici când am plecat.

L-am deschis și pe prima pagină era scris elegant: „La mulți ani puiul meu, te iubesc mult, să nu uiți niciodată acest lucru! Cu drag mama!”. O lacrimă mi-a căzut pe obraz când mi-am amintit că l-am primit cadou de la mama, când i-am spus că vreau să mă fac scriitoare la vârsta de 14 ani. Am și uitat de visul meu. Am decis să-l aduc la viață acum, pentru mama mea, care ar fi mândră să vadă că nu am uitat de visul meu. M-am făcut comodă, lipindu-mi spatele de peretele rece, și luându-mi stiloul magic în mână, am început să scriu.

Toată vara am scris, și după ce mi s-a umplut jurnalul, am mai cumpărat încă două, pe care le-am umplut cu povestea mea. În sfârșit mi-am dat seama, că trecutul nu se înfruntă prin a-ți aduce aminte, ci el se înfruntă atunci când ai curajul să-l trăiești a doua oară.

Am publicat cartea și am intitulat-o: „Apreciezi un lucru după ce l-ai pierdut!” pentru că asta îmi spunea mama mereu, și eu nu am știut ce înseamnă asta, până acum. I-am dedicat-o ei și am pus sufletul meu în fiecare cuvânt scris în cele 592 de pagini care îmi însumă povestea. Am împărtășit durerea mea cu lumea și sunt mândră să spun că mi-am înfruntat trecutul. Cartea a devenit un bestseller mondial, vândută în peste 5 milioane de exemplare și tradusă în 13 limbi.

Trecutul a fost răpus.

10 decembrie 1972, perechea.

Am ieșit din librărie și m-am îndreptat spre casă. Fulgii de zăpadă continuă să cadă de dimineață, dar nu mă deranjează. Iubesc zăpada, pură, inocentă, neatinsă și frumoasă. Nu eram atentă pe unde merg și am alunecat pe gheață. Mă pregăteam să îmbrățișez impactul dureros, dar acesta nu a mai venit. În schimb un braț puternic mi-a înfășurat talia, menținându-mi echilibrul pierdut. Am deschis ochii, pe care i-am închis de la șoc, doar ca să întâlnesc o pereche de ochi albaștri, cei mai frumoși ochi pe care i-am văzut vreodată. Străinul mi-a zâmbit fermecător, iar eu i-am întors gestul. A fost dragoste la prima vedere.

Prezentul a fost înghețat.

20 noiembrie 2007, în prezent.

- L-am iubit pe bunicul tău foarte mult, i-am spus pe un ton blând nepoatei mele. Știai că tu i-ai moștenit ochii albaștri?

- Serios? A întrebat ea, parcă nevenindu-i să creadă.

- Da.

- Ce s-a întâmplat după? A întrebat ea pe un ton timid.

- Am mai scris o carte, de fapt mai multe, dar următoarea a fost despre viitor, despre cum poți să schimbi viitorul în bine sau în rău.

- Cum? A întrebat ea confuză.

- Prin alegerile pe care le facem zi de zi. Ele ne afectează viitorul, am spus eu, după care am continuat: Vrei să-ți citesc finalul?

- Da, a spus ea entuziasmată.

„... am învățat să iubesc și să apreciez ceea ce am. Am ajuns la concluzia că și o secundă este vitală și poate schimba cursul unei vieți, așa că viața trebuie trăită, deoarece este scurtă, ca o ploaie de vară. O secundă, o zi, o lună, o dragoste, o viață, toate aceste și multe altele sunt apreciate după ce sunt pierdute, consumate. Cineva mi-a spus odată că apreciem lucrurile ce ne înconjoară după ce le pierdem, adevărat, pentru ca doar atunci ne dăm seama de adevărata lor valoare. [...] Dacă nu riscăm să sărim, nu vom zbura niciodată, iar dacă nu riscăm să trăim, vom muri în întuneric, așa că haideți să trăim împreună, să ne ținem de mână, să ne luăm zborul, și să atingem luna împreună. [...]”

Viitorul a fost schimbat.

Al Refaei Salma, clasa a IX-a C, C.N. "Ioan Slavici" Satu Mare

"Binele, din punct de vedere moral, este tot ceea ce se potrivește cu firea omenească."

IOAN SLAVICI

"Ne place nouă oamenilor să vorbim în pilde și-n asemănări, să ne jucăm în gândul nostru cu valurile mării, cu fulgerul din nouri și cu stelele de pe cer, și dacă tinerețele sunt primăvara vieții, primele încercări de producțiune poetică sunt mugurii, cele mai gingașe semne ale acestei primăveri. Cum dau mugurii aceștia în floare? Ce fel e floarea lor? Ce oare ne-ar îndemna să trăim în lumea aceasta și să dorim cu însetare ziua de mâine, dacă n-ar fi acest rod al vieții și arta, această floare a vieții omenești?"

De aceea ne simțim mângâiați când vedem tinerimea avântându-se în poezie."

IOAN SLAVICI

Ioan Slavici. O posibilă psihogeneză a creației

Odată cu numele „Ioan Slavici”, spunem „perioada clasică a literaturii române”. Prin operele sale, el aduce o consolidare dimensiunii realismului, dar totodată reprezintă și o poartă spre modernism.

Pentru început, Slavici începe să-și publice nuvelele despre satul ardelenesc. Creația a fost primită cu mare încântare: „Acesta este țăranul român!” Ceea ce era inedit în opera sa era caracterul verosimil, lipsit de idilic, iar operele au servit multă vreme ca fiind singurele modele ale plauzibilului rural. Tudor Vianu afirmă că: „Talentul său excepțional se vede din ilustrarea lumii țărănești a Ardealului, fiind cel care introduce o realitate populară înaintea lui Creangă.” El nu va povesti, precum o face Creangă, întâmplări abundente a căror desfășurare este imprevizibilă; el nu acceptă să joace în piesa lui rolul copilului păcălit, inexperimentat. Narațiunea are la el un lucru frenetic, încordat ca scop și nu acapararea publicului prin divertisment.

Profilul moral al lui Slavici este rezultatul conjuncției celor 3 valori: voința-prezentă la Schopenhauer, iubirea creștină și cumpătul-Confucius. În opera sa, Slavici caută adevăruri în lumea socială și vrea să descopere o morală prin care să-și definească comportamentul. Mentorii morali (Schopenhauer, Kant, apoi Eminescu și Maiorescu) există pentru el ca individualități și sunt consultați în conjuncturi dramatice. El crede că artistul, poetul și filozoful sunt asemănători: cu toții au o inspirație revelatoare, instantanee, pe care apoi o dezvoltă și o ilustrează fiecare prin modul său propriu. El încearcă, cu alte cuvinte, să ajungă la esența personalității fiecăruia și să comunice cu aceasta. Acest proces de trăire prin comunicare se numește empatie. Slavici descrie în „Amintiri” sau „Fapta omenească”, împrejurările determinante pentru opțiunile lui ideologice sau artistice. Trebuie să menționăm că, în punctul de creație a lui Slavici se află Eminescu, care îi configurează lui Slavici programul de inițiere intelectuală, el e mentor și stimulator, tot el îl îndeamnă, îl obligă aproape, să vorbească în cele din urmă, în creație estetică corectându-i manuscrisele. Fără Eminescu, Slavici nu ar fi devenit niciodată ceea ce putea fi.

De asemenea, anumite evenimente din copilărie i-au marcat destinul și au dat un contur portretului: se naște în 1848, cu puțin timp înainte de izbucnirea revoluției, după care anii îi sunt primejduiți de insecuritate generală. Bolnăvicios și slab, rămas ultimul copil al familiei, nu e scutit de amenințarea morții. Mama sa, primul dascăl de morală, trăiește cu empatie viața copilului ei, fiind mai târziu o muză pentru a scrie romanul „Mara”. Slavici își va reproșa mai târziu că, neprețuind îndeajuns această iubire, a ratat cea mai mare fericire de care un om e în stare să se bucure în viață. Slavici îi datorează mult bunicului său, Moș Fercu, pe care și-l amintește ca fiind „fruntea cărturării din Șiria”. Bătrânul era un excelent povestitor și mărturisește că de la el au pornit operele de proveniență folclorică: „Zâna Zorilor”, „Ileana cea șireată”, „Păcală în satul lui”. „Zâna Zorilor” este primul basm al lui Slavici, un act de întemeiere, prin care el dorește să refacă structura pierdută a basmului total, de la origine. El a reușit să redea acest lucru în „Doi feți cu stea în frunte”, (preluat de la Alecsandri), unde scoate în evidență dragostea paternă, care are premoniții inexplicabile față de copii, cât și obsesia culpei, a remușcării refulate, care o urmărește pe împărăteasa cea rea. Basmele scrise între 1918-1921 se axează pe tema răzbunării și a recuperării victimelor inocente. Acest curent, „cultivat” de autor nu a rezistat în literatură, pentru că obiectivitatea specifică realismului a fost alterată idilic. Așadar, realismul popular este considerat un fenomen istoric.

Tragicul este prezent în operele lui Slavici. Tragicul reprezintă credința într-un ideal indestructibil, formulat prin raportarea personajelor tragice la un sistem axiologic imuabil; el face ca valorile general-umane să se perpetueze, chiar după dispariția protagoniștilor; de aceea, spectacolul tragic este nu numai

purificator, ci și mobilizator al capacităților eroice ale personalității de excepție. Rezultatul conflictului tragic constă, așadar, în înfrângerea și prăbușirea eroului, dimensiunea suferinței sale provocând spectatorilor sentimente de compasiune, groază. Tragicul e prezent în „Moara cu noroc”, deoarece reprezintă drama unui individ care nu este capabil să se recunoască așa cum este în fața lumii, un individ care crede în „fatum”, care forțează limitele destinului, fiind incapabil să-și asume o opțiune morală.

În „Pădureanca”, „Mara”, tragicul amintește de valorile imuabile ale antichității, fiind mereu declanșat de un hybris și supus unei pre-destinări. Eroul oscilează între „limită” și „depășire”, fie că ne referim la Persida, Națl sau Simina, un tip feminin aparte în literatura noastră rurală.

În concluzie, stilul scriitorului e unul aparte, acesta vorbind despre o lume devenită a sa, în care fraza devine arborescentă, prin diverse trimiteri, o abordare voit dubitativă, lansează întrebări retorice, face, până la urmă, artă din cuvânt. Sincronică, în sens superior, cu marea cultură europeană, creația lui Ioan Slavici aduce nota distinctivă a unei sensibilități specifice.

Bakk Melisa, clasa a X-a D, C.N. “Ioan Slavici” Satu Mare

*“Nu pierde din vedere ce și cine ești și fă totdeauna numai
ceea ce se potrivește cu personalitatea ta.”*

IOAN SLAVICI

Colegiul teurgic „Giannis Slaviki”

N-am înțeles niciodată cum de majoritatea profesorilor sunt ființe anatole, sau cel puțin așa ar trebui să fie. Deși am suspiciuni în legătură cu profesorul de logică, mai mult ca sigur e ilovasilem, nu e prea multă acțiune la liceu la clasele debutante. Încercând să fac un procentaj am ajuns la concluzia că, în afară de profesori, 10% dintre persoanele ce trăiesc în județ ba au succesiuni deosebite, ba sunt creaturi pe care profanii la consideră legendare. Cine ar crede că vreo femeie de serviciu e pitic de casă? Te-ai putea lua după înălțime, dar oamenii dau vina pe gene.

Cât despre școala mea, am nimerit la un Colegiu cu totul special, "Giannis Slavi", colegiu frecventat în totalitate de ființe din Lumea de Sus. Diferența între CNGS și celelalte școli teurgice, ce predau artele anatoliene copiilor săi, constă în felul său de a aborda artele răsăritene. De asemenea are un orar cu totul special, repartizat pentru nevoia fiecărei clase succesore, după moștenirile sale. Spre exemplu, unor tineri vrăjitori li s-ar preda mai multă magie, în diferite subcategorii, vârcolacii făcând mai mult sport. Precum sunt eu, există și alte excepții, tot la fel de unice, numite "diaforetici". Aceștia sunt oameni, nemetamorfizați și nehibridați, cu puteri speciale, unice și total diferite. Noi avem orare complexe și speciale. E și acesta un ghinion: pentru asta stăm de multe ori peste programul „tipicilor”. Cu toate acestea, se formează clase pe nivel în care sunt incluse mai multe specii ce trebuie să învețe să concluzeze, având și unele ore comune, pregătindu-se să devină Gardieni sau să ocupe diferite funcții în Conducere.

Colegiul este înconjurat de un imens pâlcc de copaci, aflându-se simultan în centrul orașului cât și în centrul unei vechi păduri. Au fost încercări ca desișul să fie tăiat, însă s-au petrecut lucruri stranii cu profanii mult prea îndrăzneți. Unii nu s-au mai întors, gustând probabil din mâncarea spiritelor sau fiind mâncați de trolul de la Podul de Foc, alții au izbutit, fiind apoi închiși în ospicii. Pasând vina de la o superstiție la vreun mit, oamenii nu au habar că moșia este protejată de multe spirite ale naturii. Deși au voie să intre înăuntru, cu obligația de „a nu aborda ființe seducătoare, ce miros a pământ sau îndrumă spre locuri adânci”, nu prea riscă, fiindu-le teamă de un „nebul cu drujba scăpat de la Penitenciarul de Stat”. Astfel nu avem ocazia prea des să fim vizitați de profani, exceptând Ministrul de Interne și cel de Externe, care chiar trebuie să știe despre noi conform art. 13 din „Declarația de Tănuire a Lumii de Sus”. După ce ies din funcție are grijă Syskepsi de ei, trimițând vrăjitori să le șteargă memoria. Anatolienii au fost de la origini într-o strânsă legătură cu natura, respectându-o și trăind în strânsă comuniune cu ea. Înconjurată de faună, „păzită” de basmele profanilor, străjuită de spirite impulsive, Colegiul își desfășoară activitatea de peste 1494 ani, stând de pază și protejând Lumea de Mijloc de ilovasili.

Arhitectura sa splendidă, cu o arcadă de intrare în stil romanic, străjuită de două statui ce îi reprezintă pe fondatori, face orice ființă să se simtă minusculă. Prima statuie, cea din dreapta castelului, din piatră albă, îl reprezintă pe Alexe Murray. Reliefată, statuia ține în mâna stângă o carte, mâna dreaptă fiind ținută pe o cârjă, în vârful căreia stă cocoțat un înger ce ține în mână la rându-i o sabie de cruciat. Sculptura propriu-zisă îl reprezintă pe primul fondator îmbrăcat în anterior anatol, lung până la pământ, negru cu niște inscripții albe pe mânecile foarte largi. Cea de-a II-a statuie este a lui Farrel Kearney, din piatră neagră, îmbrăcat în același anterior, cu o carte asemănătoare și cu o cârjă ce are în vârf un înger ce stă pe o pentagramă. Ambele toiege au vârful posterior ascuțit, materialul din care sunt construite dând impresia că sunt răsucite. Colegiul, sau Castelul Palas, căci sunt una și aceeași clădire, este construit în stil romanic, „condimentat” în interior cu efecte gotice. Are 5 etaje, un pod și un subsol interzis, precum și 9 turnuri, fiecare cu întrebuințare diferită. Spre exemplu primele 2 turnuri, cele de la intrare, sunt reședința paznicilor și a mesagerilor: cel din dreapta păzitorilor și cel din stânga al „tipilor cu scrisoarea”. Cel mai înalt turn aparține directorului, urmașul fondatorilor, fiind urmat de al II-lea folosit pentru orele de astronomie și manteiologie, cu o cupolă solidă din sticlă groasă. „Peticit” cu basoreliefuri pline de viață, ce se trezesc la comanda Anakritisului, om cu funcția foarte înaltă în Syskepsi, poate ușor să iște fiori de teamă la prima vedere. Castelul a ars de numai 17 ori, în urma unor atentate sau lovituri de conducere, fapt ce a declanșat plasarea acestor basoreliefuri. Acesta este motivul pentru care zidurile sale sunt negricioase și lasă urme de funingine la atingere.

Dar gata cu lecțiile de istorie! Până una alta nici eu nu tare suport aceasta materie „de viitor”, după spusele profesorului. Singura persoană care râde la glumele sale este el, și nu o face întotdeauna. Spune o glumă pe an și nici aia nu e comică. Oare de ce vruse să se facă comediant și nu a reușit? Oare de ce?

Prima dată când am intrat în Instituție, în curtea de la intrare, am crezut că am intrat într-un zoo, într-un zoo gen „femeia cu barbă” sau „omul ghețurilor”. Oameni albișiși la față, cu buze roșii ca petalele de trandafir și cu venele reliefate precum dărele lăsate de ketchup când ornezi pizza, stăteau cu mândrie în lumina întunericului. Erau vampiri, vampiri mândri că au reușit să convingă direcțiunea ca festivitatea să fie ținută noaptea pentru a putea participa și ei, întrucât vrăjile tefrice ce odinioară înconjurau terenurile Academiei se dezactivaseră pe parcursul vacanței de vară, iar activarea lor, conform Tradiției, trebuia făcută doar în ziua deschiderii cursurilor. Ființe zvelte, robuste și agile se plimbau grijuliu, trăgând din când în când puternic aer în piept. Unii aveau un tic comun, după cum observasem: să adulmece orice „firișor” de mireasmă. Însă toate acestea se datorau faptului că era lună plină și că persoanele în cauză erau novici, neputând să se controleze încă în totalitate. Alte personaje mlădioase și înalte, cu păr lung și urechi ușor ascuțite atrăgeau cu foarte multă ușurință atenția. Printre toate acestea, alte zeci de creaturi raționale mișunau prin „bătătură”, unice sau interesante.

Alături de sfeșnice argintate, sfere asemeni stelelor străluceau deasupra curții, pâlpâind vesel, pulsând de la galben la albastru. Luminau palid, dar îndeajuns ca să se poată observa totul. Muzica răsună din orice, îndemnând la bună-dispoziție, făcând să uiți câte ceva din faptul că te mai așteaptă un an de chin, pe cărările Iadului pedagogic. Mese lunguiete din lemn înșiruite strategic găzduiau fiecare un număr rezonabil de studenți și profesori. Fețele de masă dădeau pur și simplu un spectacol când, la interferența între meniuri, se strângeau pe-olaltă și în zbor se îndreptau spre o ușă lăturalnică, urmând să revină asemeni covoarelor zburătoare. Ajunsesem să stau la o masă centrală, lângă un elf, mărginită în toate cele 4 puncte cardinale de către alți meseni. Multe, așezate rar și simetric, la o distanță precisă una de alta, erau câte profani și ilovasili. Distingeam în mulțime o masă situată în față, mult mai mare și mult mai lungă ca toate celelalte, deosebită prin lemnul masiv maro-închis ce o definea și motivele viței-de-vie tăiate pe cele 8 picioare groase. Doar scaunul din mijloc era gol. În jur de 30 de persoane vesele și binedispuse ciocneau optimiste cristaluri umplute cu vinuri din cele mai dulci, roșii precum sângele și vechi asemeni colegiului. Am aflat asta mai târziu când la o oră de Istoria Lumii, Anatole, profesorul, ne-a povestit despre cramele institutului, ce se aprovizionează anual cu mii de litri de vin, litri ce nu trec în întregime, căpătând zi de zi vechimi preistorice.

Încet, aproape fără a se observa, muzica își pierde din intensitate. O fi știut că e momentul potrivit, întrucât stomacul meu era plin până aproape de refuz! Treptat, clopotele institutului începură să bată sincron, într-un mod cu totul aparte. Din spatele mesei masive, care se afla în fața Marii Uși, intrarea principală spre corpul pedagogic al Colegiului, 4 persoane îmbrăcate în robe clasice-anatole își făcură apariția. La vederea lor, cadrele făcură ochi mari, se ridicară în picioare și ne îndemnară să facem același lucru. Cu pași apăsați, persoanele înaintară spre un petic de verdeță neumbrit de vre-un obiect. Se poziționară în patru colțuri, formând un pătrat. Se aplecară grațios, mimând că ridică ceva greu. Un zgomot asemeni celui de avalanșă inundă curtea când, din pământ răsari un pedestal a cărui urcuș era făcut de către niște trepte albăstrioare. De data aceasta Ușa cea Mare se deschise, lăsând să iasă un bătrânel înalt, cu barba lungă, a cărui ochi albaștri luceau precum stelele. Îmbrăcat în negru, cu mânecile foarte largi, aproape de pământ, îmbrăcămintea era „brăzdată” de „cicatrici” galbene, formând rune și simboluri speciale. Cu un toiag de lemn în mână, împingea să se închidă intrarea. Ridică mai tare privirea și, mirat, exclamă:

- Ce căutați aici? Nu ți-am spus, Erela, că nu dăm pomeni săracilor! Colegiul și Lumea stă să se destrame și noi dăm pomeni! Afară! Altfel asmut fluturi de-ai iubirii pe voi! A-fa-ră!

Brusc ridică bățul noduros, însă fu oprit de o femeie. Îmbrăcată diferit, era toată verde: pelerina, căciula țuguată și țipătoare, unghiile. Doar pantofii ascuțiți încastrau cunoscutul negru. Aplecă „toiagul” și se apropie, șoptindu-i ceva la ureche! Bătrânelul își ridică mâinile bucuroși și strigă plin de energie:

Bine ați venit la Colegiul Anatol Teurgic „Giannis Slavi”! (Serios? Cine spune așa?!)

Cerul se întunecă pentru o secundă, secundă în care un fulger brăzdă cerul și scoase un.... mienuat!? În clipa următoare bolta era ca înainte și curtea toată era în răsete. Bătrânelul ăsta avea să fie foarte simpatic. Îngânând „Tuturor le place, tuturor!”, se îndreptă demn spre pedestal, unde îl așteptau cele 4 persoane.

- Câtă ipocrizie, câtă curtoazie, formalitate, falsitate și fatalitate, da!, fatalitate în atâta prostie! turui el repede! Iarăși piedestalul? Mai lăsați-mă! Cu un gest rapid „bătu” aerul, mișcare ce făcu să se retragă toată masa de piatră! Confortul, confortul e cu totul altceva! Trosni din degete și un fotoliu roșu, brodat cu firicele aurii se puse la dispoziția sa. Se lasă pe el, ridică picioarele și sub ele apărură un scăunel-pereche fotoliului. Le lasă și pe acestea jos și comentă scurt:

- Nu îmi place formalitatea asta de început! Nu știu, e așa anapoda! Când încep cursurile, când încep cursurile e altcumva! Să vedeți voi demnitate „á moi”! M-ați luat prin surprindere... Erela a uitat să îmi reamintească de începerea cursurilor, a uitat! Nu am să vă plictisesc....e târziu, e aproape 21! Trebuie să mă duc la clubul de Bingo, dar înainte de toate... ce era! A, da! Votre premier, nou-venilor!

Bota Marian, clasa a IX-a A, C.N. "Ioan Slavici" Satu Mare

Conjurația profană

Bună! Mă numesc Scriu dintr-un singur motiv: neputând să împărtășesc secretele sacrate, îți mărturisesc ție, în discreție. Iar tu, cel de dincolo de pagini, fii foarte vigilent! Frații mei iubesc tăcerea, deci să nu suflă o șoaptă!

Eu sunt eu de când mă știu, doar că m-am schimbat. A fost așa dintotdeauna. Lumea voastră nu e lumea mea, însă și asta s-a schimbat. Totul, inclusiv „totul” se schimbă! De dragul schimbării, universul luptă contra inerției. Lumea pe care tu o știi nu mai este ca pe vremea străbunilor tăi. În umbră sălășluiesc mulți extraterestri, făcându-și culcuș chiar sub ochii muritorilor. Ies printre ei, călătoresc cu ei, se căsătoresc cu ei! Nu toți sunt buni, nu toți!

Dar povestea își are începutul în acest an. Am început liceul, și cu asta am spus totul. Au început și problemele.

Ce mă deosebește de oameni e faptul că nu sunt om, sunt sacrat. Adică, pe înțelesul tău, blasfematorul cuvânt "mutant". Pentagrama de pe mâna dreaptă mă face diferit până și de frații mei. Este ca tatuajele, exact ca ele. Neagră, se face sclipitoare când mă enervez sau mă emoționez. Lumina țâșnește din ea la propriu când îmi activez puterile. Am aflat asta anul acesta, după o întâmplare cam penibilă, de unde a reieșit că sunt laș. Ce pot să fac? Orice, doar că nu mă pot controla. De obicei ele funcționează când sunt foarte furios.

Trecând pe lângă biografia personală, că nu vreau pân' la urmă, să mă recunoști pe stradă, liceul e chiar tare! Profesorii sunt inițiați, colegii de asemenea. Diriginta e cea mai tare. Din nu-știu-ce noroc e și ea sacrată, împreună cu alți 5 colegi. Dar nu am știut asta de la început. Suntem la fel, însă nu ne recunoaștem. Ne ascundem sub apelativul de „om”, fiindu-ne imposibil să ne deosebim de restul. Asta e teama de a nu fi descoperiți, de a afla omenirea că printre ei trăiesc sacrații, sau mai pe scurt extraterestrii. Având în vedere contactele mai vechi între frații mei și specia ta, probabil ar izbucni Primul Război Solar prezidat de Steaua voastră.

Ca specie aparținem de Planeta Sacrația, planeta cea mai bogată din tot universul. Fiind cea mai mare și cea mai prosperă, toate celelalte planete se luptă pentru cucerirea ei. Cu metode unice, cu puteri și tehnologii diferite, însetează după Cardia-Mitera, nucleul Sacrației, centrul a tot, planeta în sine fiind cea care dă energie celorlalte. Străbunii s-au luptat 99 de ani cu celelalte specii ce știu de existența noastră. Însă în ultimul an, 9 patriarhi au strâns 9 copii sacrați și i-au coborât în miezul Sacrației. Au tăiat bucăți din Inimă și au făcut din ele medalioane, pe care le-au dat copiilor, pentru a nu pierde legătura cu planeta-mamă. În cele din urmă, când ultimul străbun a fost răpus de un tcarian, patriarhii le-au dat toată puterea lor copiilor. Un preot pe nume Kvarin a deschis un portal și alături de tineri sacrați am ajuns aici, pe Terra. Ei s-au împrăștiat, făcând în așa fel încât să fim luați drept oameni și copii biologici a 9 cupluri mai puțin norocoase. Planeta a fost cucerită, dar așteaptă să fie luată în primire de fiii ei, adoptare ce poate fi făcută doar de acei ce au puterile patriarhilor, întrucât ea i-ar recunoaște și ar reînvia. Acum e în totalitate deșert, e nimic, dar e păzită în tăcere de o armată imensă. Pentru a se asigura că nu le-o luam înapoi, s-a format Uniunea Universală a Planetelor Vii, grupare ce ne vânează ca pe animale și cuprinde toate speciile ce au idee de existența Sacrației. De către noi sunt numiți mai concret profani. De unde știu

toate astea? Am cunoștința puțin inhibată a unui patriarh. Și de vor ucide toți sacrații succesori, planeta va rămâne a lor și vor porni alte și alte războaie.

În prima zi, prima zi pe care din păcate nu am să o uit vreodată, am fost abordat de exact 87 de ori despre același subiect în diferite variante: "Ce tari tatuaje! Sunt permanente?", "Cum ți-ai convins părinții?", "Arată-mi mâinile, te roooog!" sau "Nu cred, ești nebun!". Și le-am răspuns - când diriginta a întreat și ea - puțin cam schizofrenic. Ei știu că sunt tatuaje făcute să acopere niște vechi operații necesare în urma unui accident din copilărie. În realitate, și pentru mine pentagrama e un mare mister. Și, bineînțeles, un blestem: când îmi iese de sub mânecă, unii strigă: "Satanist!". Oamenii au niște concepte prefabricate!

Mergeam la școală într-una din zile, în a II-a săptămână de liceu, când a început acțiunea. În ziua aceea ne-am cunoscut cu adevărat, am știut că avem aceeași istorie, că prin venele noastre curge sânge sacrat, și încă sânge de succesori.

Liceul este în centrul orașului, dar pentru a ajunge acolo trebuie să o iau pe o stradă lăturalnică, pe lângă o poștă uitată de lume.

Parcă era 23 septembrie când un bătrânel se tot ținea după mine. Coborâsem din autobuz, el după mine, ocolisem o persoană, el după mine. Scund, purta un palton maro, o pălărie neagră și se trăgea de un baston. Ceva nu era foarte în regulă: pentru un tip cu un asemenea handicap, se mișca mult prea repede. Se vedea că era nou venit pe Terra. Și-apoi aveam două ipoteze: are același drum cu mine sau chiar mă urmărește. Trecând pe lângă cutia poștală, zgomotul făcut de baston se opri subit. Mă opresc și eu, dând frâu liber adrenalinei. Știam că va veni momentul, primul meu contact cu un profan sau cu un coplanetar, dar nu îmi venea să cred. Războiul își scria începuturile! Și să nu mai uit ceva: a fost prima dată când mi-am arătat mie ce pot să fac.

Pășeam înainte, prefăcându-mă că nu e nimic straniu. Dar mă oprii brusc când un zgomot ascuțit făcu să îmi țiuie urechile. Întorc privirea care cade iute asupra unui pumnal înfipt în zidul clădirii alăturate. Din punctul de contact se răsfrângeau în spate linii zgrunțuroase, albe, în contrast cu galbenul zidului. Tipul nu mai era bătrân. Înalt, cu pielea albă precum zăpada, era masiv și rânjea fericit. Părul îi curgea în plete negre de sub pălărie, lucind precum o mașină neagră în bătaia soarelui. Primul instinct a fost să fug, dar picioarele nu se supuneau. Plin de mitocănie, pași apăsat spre mine. Vorbea gutural, vorbele implantând de fiecare dată un cuțit în suflet. Privirea mi se întunecă, picioarele îmi tremurau. Dar, în întunericul pe care îl priveam, am observat o lumină. Îmi deschisesem ochii. Suspendat în aer, priveam în jos la sărmanul profan. Nu se aștepta la asta. Fața îi era surprinsă. Era doar sacrificat de către ceilalți în încercarea de a ne studia. Ei aruncară cuțitul care căzu instant pe pământ, străpungându-i piciorul. Pentagrama se luminează pentru prima dată.

Avusesem o viziune pentru prima dată. Fețe cunoscute și speriate fugeau de o persoană ca aceea din fața mea. Le recunoscui imediat. Într-o altă viziune mă vedeam pe mine în acel moment. Ochii emanau o lumină nefiresc de hărică, albastră, în timp ce pentagrama îmi dăduse foc mâinii la propriu. Mâna mea ardea, fără a simți ceva. Pentagrama însă lumina, animată de o lumină roșie-sângerie. Inconștient, observam ceea ce fac doar prin viziune. Nu mă puteam controla. Cugetând agitat la cum să mă opresc, văd mâinile ridicându-mi-se, îmbrăcate în acea lumină albastră, deschisă, ce îți dădea un sentiment de liniște. Schițând un gest de înot, mâinile se îndepărtară brusc și profanul era sfâșiat simetric, din cap până-n picioare. Trupul i se despica la fel ca atunci când rupi un prosop spre a face din el cârpă. În clipa respectivă vedeam din nou cu ochii și eram pe picioarele mele. Urmez schema stânga-dreapta, ca la trecerea de pietoni, pentru a mă asigura că nu a văzut nimeni nimic. Și constat că trupul profanului era acum o grămăjoară de cenușă pe trotuarul mult prăfuit. Cine ar putea face diferența? Grăbit, tot extenuat, am ajuns într-o jumătate de minut la colegiu și m-am infiltrat ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

În clasă era liniștea aceea, de dimineață, când lupta cu somnul este pierdută. Orele au trecut repede și s-au terminat cu educație fizică. Alergam, dar privirea mi se făcu albă ca varul observând un om mai alb la față ca mine în acel moment. De după gratiile gardului, ochii îi oscilau între mine și încă 5 colegi. Purta ochelari de soare, îmbrăcat fiind în negru. Cu părul creț și scurt, rânji când privirile ni se întâlneau. Același tipar: picioarele îmi împietriră, privirea mi se încețoșă și apoi eu, privind-mă pe mine. Profesoara, alături de colegi, mă striga disperată. Mi-am revenit imediat la realitate, impulsivat fiind de faptul că pentagrama strălucea roșiatic, pandantivul atârând afară, la vederea tuturor. O fată și un băiat se apropiară și, atingându-l, schimbau priviri uimite. Băiatul își scoase de sub tricou un lăntișor și, șocat, privea la asemănarea dintre ele. Însă atunci mă ridicai în capul oaselor și o zbughii în vestiar. În întunericul său,

tatuajul emana lumină albastră. Stând pe bancă, încercam să gestionez situația. Ca și cum cineva m-ar fi inspectat, îmi trăsei brusc brațul stâng peste mâna dreaptă.

Ușa vestiarului se trânti și Banau Fredereax îmi țintui cu privirea mâna. Văzuse ceva, dar un altul se postase în fața lui, îl scoase afară și închise ușa, sprijinindu-se cu spatele de ea. Bătăi în ușă, eu în disparare, auzind un derivat sacrat. Tipul slăbi ușa și în vestiar intră un altul. Amândoi se apăsară mai tare cu spatele pe ușă, respirând rapid.

- Bagă mâna în buzunar!

Bota Marian, clasa a IX-a A, C.N. "Ioan Slavici" Satu Mare

Prolog

La început nu vedeam.

Apoi, într-o bizară zi, pe când mergeam cu autobusul spre școală am reușit să văd altcumva oamenii, așa cum sunt ei în realitate. Ochii mi se împăienjeniră de ceață, treptat acomodându-se, precum se acomodează în întuneric. Unii aveau urechi lungi și ascuțite, stridente, alții ochi ca de pisică, foarte stranii. Am întâlnit chiar și o ființă mov-verzuie, un psihopat scăpat dintr-un circ de provincie, sau o persoană ce avea irisul negru, lipsită de orice logică.

În drumul spre școală, orice concept propriu de normal a fost scos din temelii. Simultan, pe când mă luptam să îmi corup conștiința, să îi induc totul pe seama oboselii, am început să aud voci slabe, șoptite. Erau vocile oamenilor ce se aflau în jurul meu, nimic altceva decât ceea ce gândeau ei atunci în străfundurile conștiinței lor. Și nu era nimic de ajuns, căci le vedeam demonii ce îi stăpânesc prin patimi, stând ba pe umerii lor, ba în tot felul de poziții întortocheate și de neaccesat atletului uman. Nu trebuia să insist, căci auzeam până și cu ce dulcetuiri îi ispitesc. Creaturi urâte, mizerabile, erau dea dreptul înfricoșătoare. Unele foarte scunde și dolofane, îndemnau la îmbuibare, la mâncare până peste vrere. Altele, scunde și subțiri precum cârligele, denaturau firea cerească. Toate aveau în comun pielea solzoasă și crestată, reliefată adânc, și unghiile lungi, murdare și încovoiate, îngălbenite de lipsa igienei în educația demonică. Curios, le-am privit, recunosc, un pic cam insistent. Și le-a fost de ajuns. S-au întors furioase spre mine, cu tot cu ochii lor sadici, galbeni, asemeni ochilor de pisică văzuți la oamenii de pe bus. Oare exista la vremea aceea o legătură între ei!?

Și ce să faci, copil speriat, mai mult șocat de atâtea noutăți, am luat-o la repede la fugă, cu ei îndeaproape în spatele meu, bălângănindu-se ca și maimuțele. Ce să mă mai mire când unora le-au crescut subit aripi ca de liliac și au început să mă tragă de păr, căci ceilalți, pedestrii, se apropiau cu repeziciune. Am zbughit-o alert, am urlat, atrăgând atenția însetată a profanilor, am răsturnat o bătrână profană ce putea fi trasă prin inel (și prin ce inel!) și am atras uralele, strigătele ca scuipate ale unui chiuaua, care, bineînțeles, aparținea unui profan activist pentru protecția și drepturile animalelor. În această atmosferă plină de adrenalină reușisem să ajung la școală. Dar ce să vezi? Unii colegi erau, cum să spun... diferiți într-un mod cu totul aparte. Corecție: Nu ei erau diferiți, doar că eu eram diferit și îi vedeam tot la fel de diferit. Nu putea fi mai rău: unele colege, acum foste, aveau aripi dantelate, cromatizate ușor cu culori rozalii, alți foști dispuneau de un aer arid foarte sălbatic. Ultimele două săptămâni trecuseră ca șlefuite, săptămâni în care m-am prefăcut cu greu că totul este în regulă. Cum să nu râzi când vreunul cu coadă se chinuie să și-o ascundă în blugi, sau când vre-unei sirene nu îi dispar solzii de pe picioare și de prostuță ce e, îi este frică să nu o vadă oamenii? Și simultan să te prefaci că nu ai văzut nimic.

Deja mă prinsesem de șmecherie, așa că am luat cu brio toate examenele păcălind demonii elevilor din aceeași sală cu mine să îmi spună ce scriu subjugății lor. Am fixat un tociar la matematică, după felul în care lua totul în serios, fără să râdă la vreo glumă de-a profesorului supraveghetor, și mai tot timpul am discutat cu demonul său. Îl chema Sak'ar și era specializat pe obsesii, era demon de legământ. Bietul său tip: credea că pune suflet în învățat, când el pune sufletul în patima mândriei, că doar era cel mai strălucit-lăudat elev de către profesori. La română întunecimea sa, Biham, mi-a silabisit până la ultima silabă ce

scria fata lui, pasionată de proză clasică și de poezie contemporană. O combinație, după părerea mea, mai stranie decât cea de ceai și castraveți.

Dintr-o dată, printre cei cunoscuți, se infiltraseră fețe tot la fel de cunoscute, dar diferite. Unele brăzdate de răutate, altele indiferente, petreceau în umbră cu ființele tipice, cărora m-am obișnuit acum să le spun profani, cum de altfel le spun toți cei din Răsărit locuitorilor Lumii de Mijloc. Lumea mea făcea acum un an o întoarcere de 360°. Eram și sunt un fenomen: primul profan care căpătase Vederea, care era introdus de către ceva, sau cineva, în Lumea de Sus. Atât practic cât și teoretic, eram „convertit” de la normal la fabulos, de la profan la anatol, fără ca să sufăr vreo Metamorfoză, precum vârcolacii sau vampirii. Eram și sunt aruncat în mijlocul unui război.

Dar talentul nu se rezumă doar la a vedea, ci și la alte succesiuni. Cât despre cum pot să fac atât de multe lucruri, e un mister. Pe erudiți i-am băgat de mult timp în ceață. Magicienii ilovasili, spiritele întunecate ale naturii și alte creaturi demne de vrăji, au origini demonice, magia lor fiind demonică. După vasta lor experiență, puterile mele „nu au origini pandemonice”. Subiectul ăsta a fost de mult timp închis: nu reușesc nici în ruptul capului să își dea seama cum de reușesc să fac atât de multe. Dezavantajul: nu le tare pot ține în frâu. Sunt un eșec, o forță fără rost. Pot să fac orice și nimic simultan. Nu se întâmplă când doresc eu, nu se activează la comandă și nu acționează cum vreau eu, asta dacă reușesc să le fac să funcționeze. Sunt ceva și un nimic. În zadar am harul ăsta, cât timp nu îl folosesc. Dar cum să îl folosesc? Vederea e permanentă, dar doar cu ea sunt un simplu om ce vede ce nu ar trebui să vadă. Doar cu ea nu sunt nici măcar un diaforetic, ceea ce profanii desemnează ca fiind „mutanți”. Darămite nobil ca un nefilim, puternic ca un vampir sau agil ca un vârcolac? Ce să mă complic?! Nu pot să fac nimic!

Lumea de Jos a declarat război celei de Sus, o forță infernală dând târcoale Lumii de Mijloc. La cea mai mică întrepătrundere a celor trei planuri realitatea voastră nu va mai fi așa cum o știți. Gardienii anatoli dispar subit, numărul lor scăzând drastic. De aceea Colegiul e nevoit să își lanseze elevii în examene nemaîntâlnite, în simulări irepetabile: direct pe câmpul de luptă. Însă problema e că printre anatoli s-au infiltrat ilovasili, instaurându-se haosul în Syskepsi. Cine e bun sau rău? Nimeni nicicum, căci e Haos în tot ce înseamnă Lumile de Căpătâi!

În normalitatea pe care o cunoașteți eu dau de mult o luptă în umbră. Trăiesc alături de voi, ca orice alt tip, și cum trăiesc eu, trăiesc și alții, ascunși de ochii iscoditori ai profanilor. Împreună cu ei, împreună cu amicii și colegii mei, menținem forțele întunecate în frâu. Tot ce e monoton, plictisitor, și diferit, e magic. De vrei să vezi, deschide ochii! Forțele apusului își fac de cap, dar într-o pauză, la o discuție, suntem acolo și noi pentru a le veni de hac.

Bota Marian, clasa a IX-a A, C.N. "Ioan Slavici" Satu Mare

*“Ceea ce îi dă operei de artă viață este
efectul ei.”*

IOAN SLAVICI

Moștenirea argatului

Nu mult după miezul nopții, bătrânul Ion se trezi brusc, pare-se că duhurile necurate nu îi mai dădeau pace atâtea nopți la rând, începu a bolborosi câteva rugăciuni în timp ce căuta tot felul de hărți prin dulapuri.

- Unde v-am pus blestematelor? Ce... ? Nu mai puteți aștepta până dimineața? Așa dor vi-i de mine, hă?

Aranja hârțiile după valoare, căci era un om cu o avere mare, om muncitor care nu lăsa nimica la voia întâmplării, ba mai mult, dacă putea ar fi ținut și pământul în palme. Lumina lumânării bătea slab, în casă se observau patul ațintuit lângă fiteu, un pat șezut de mult în astă casa, un geam era către drum, unul către pridvor, iar ultimul în spatele casei. Bătrânul privea ușa atât de mult încât părea să vină cineva, mai să auzi ușa cum se deschide.

-Deschide tata!!!

- Deschide ușa și vino să ne îmbrățișezi.

-Da, cine sunteți voi, oameni?

- Cum tată, nu îți mai aduci aminte de noi?

-Dacă vreți bani, n-am, și eu sunt om sărac mai rău ca voi.

-Suntem fiicele tale, am venit să ne cerem partea.

-Și bărbatul ăla a cui îi?

- Nu știm, s-a ținut după noi tot drumul, pare că te cunoaște și se uită cam hâd la noi.

Același vis îl avu din nou, cele trei fiice ale moșului Ion îi tot bătea la ușa în fiecare seara cerându-și partea din avere.

-Cine poate fi?

-Al meu nu îi, că nu are cum să fie.

- Poate îi semn de la Cel de Sus.

În toate nopțile bătrânul judeca același vis cu fiicele sale, dar bărbatul îl neliniștea pe el, se gândea că îi pruncul lui, Nicușor, însă acesta a murit tânăr, la nici 9 ani, săracul. Încet își luă bătrânul foile de pe masă, le puse bine într-un sertar în mobilă și își aduse aminte de slujba de duminică.

Toată lumea știa că Ion era un mare învățat, de mic îl pasiona scriptura, căci vroia să devină preot, dar părinții lui nu și-au permis să îl țină în școală decât 6 clase. Adeseori mergea la mătușă-sa, la Marika, soră cu mama sa și fura cărți de rugăciuni, pe care le memora imediat. Acuma, de când s-a făcut moș, nu mai are aceeași memorie ca în tinerețe.

Și clopotele bisericii îl făceau să se gândească și mai mult la visul de aseară. Nici în casa Domnului nu putea lăsa ispita. La ieșire privea oamenii cum își discută necazurile, unii cu neamurile, alții cu vecinii. Ce-i drept, în satul lui Ion nimeni nu se are la suflet decât vro doi, trei țărani pe ici, pe colo. În timp ce cobora drumul bisericii, un tânăr stătea sub umbra crucii, apoi se ridică în picioare și pleacă încet și el. Bătrânul Ion îl ajunsese din urma:

- Bună ziua, fecior!

- Ziua bună, uncheșule!

- Încotro mergi, așa grăbit?

- Caut de muncă prin sat... da vad ca nimeni n-are trebuință când omul voiește din tot dinadinsul.

- Și cât ceri pe zi?

-Depinde de om și de posibilități.

- Și dacă ai munci pentru mine, cât ai zice să primești?

-Te văd un om darnic si cu frică de Dumnezeu...

- Cum să nu te temi de cel ce a făcut totul?!

- Și animalul se teme de stăpân!

-Mă ajuți cu gospodăria și îți dau de-ale gurii și un acoperiș deasupra capului.

- Facem târgu bătrâne!

Bătrânul îi întinse mâna și zise: „Ion”, iară feciorul îi strânse mâna: „Niculaie”. Într-un sfârșit ajunseră acasă, în fața porții erau doi plopi mari ce stăteau de strajă la casa lui Ion. Intraseră în casă și Niculaie se așeză la masă. În vreme ce îi punea mâncarea în față, Ion se uită lung la fecior și i se părea că îl știe de o viață, uită că a stat singur atâta amar de vreme fără să schimbe o vorbă cu cineva. Niculaie era fecior harnic și nu își lăsa niciodată stăpânul la muncile grele.

Doi ani se scurseră de când Niculaie îi trecuse întâia oară pragul, iar acum bătrânul Ion era din ce în ce mai bolnav; bătrânețea își lăsă urma pe trupul său, dar acesta nu se plângea. Bătrânul mai avea vedeenii, în unele nopți credea că Niculaie este fecioru-său, altădată credea că e un hoț și urla după ajutor cât îl ținea gura. În toate diminețile, când se trezea bătrânul îl vedea pe Niculaie cum plecă ba cu securea după lemne, ba cu sapa în grădină, în dimineața asta însă îl văzu cu o căruță cu cai.

-De unde ai luat căruța, Niculaie?

-De la Vasile a învățătorului...

- Și unde mergi?

-Merg să cosesc iarba, să o aduc la animale.

-Stai că merg și eu!

Când au ajuns, bătrânul Ion a priponit caii și Niculaie se apucă de cosit, era fecior în putere și unde pune el mâna ori era lucru, ori nu era. Bătrânul adună încet cu furca iarba în spatele lui și o aruncă în căruță, iar când se auziră clopotele de amiază se duse la umbra unui nuc și se apucară de mâncat. Bătrânul se uita la Niculaie îngândurat, părea că știe totul despre el, cu toate însă că nu știa nimica. Nici măcar de unde vine nu se încumetă să-l întrebe, căci bătrânul simțea o neliniște în suflet când se gândea la trecutul feciorului și nici acum nu vroia să-i strice masa și îl lăsă să mănânce liniștit. De altminteri, la ce bun să răscolești în trecutul omului?

După ce terminară munca câmpului și se întoarseră acasă, bătrânul avu parte de o mare surpriză: fetele lui au venit acasă. Nu mai conta pentru bătrân că e bolnav sau fără puteri, acum fetele lui sunt aici, de mult timp nu le mai văzuse decât în vis. Le-a zărit în depărtare, cum stau la poartă, pe toate trei și credea ca visează iarăși, dar acum era topotul calului, bătaia vântului și căldura soarelui să îi arate că se înșeală. Niculaie opri căruța. Bătrânul era fericit, le invită în casă să stea de vorbă. Feciorul rămase afară să descarce iarba, apoi luă căruța și i-o duse înapoi lui Vasile. Veni repede înapoi, așternu iarba pe jos să se uște și tocmai când luă el o gură de apă de la fântână, îl auzi pe bătrân urlând și blestemându-și fetele care ieșiseră pe fugă din casă cum putură mai repede.

- Nu veți primi nimica, nimica, am zis !

- Noi vrem ce ni se cuvine... casa și pământul ni se cuvine nouă!

Niculaie înțelese acum: doi ani de când era el aici, nu a venit nici măcar o fiică, doi ani au trecut și nici una nu i-a călcat pragul, însă acum, când se duse vorba că pe bătrânul Ion îl lasă puterile, toate trei îl caută.

În seara aceea, se puseră amândoi la masă, abătuți. Pe când lingura lovea marginile de fier ale farfuriei, bătrânul îngândurat, se simțea iarăși gol și singur și se așeză în pat obosit, cu fața în sus, parcă cerceta cerul. Însă pereții nu îl lăsau să vadă ce este după ei. Niculaie stinse lumânarea și se așează în patul rece. O liniște apăsătoare umplea toată casa, până când, înainte să crape de ziuă, bătrânul începu să strige iarăși.

- Niculaie, Niculaie, vino și mă ajută!

- Sunt aici bătrâne.

- Hoții, Niculaie, e plină casa de hoți, nu vezi?

- Nu văd nimica...

- Se ascund în umbre și ne privesc...

- Nu e nimeni aici, doar noi doi.

- Deschide dulapul... deschide dulapul și ia foile și ascunde-le...

- De ce să fac asta, bătrâne?

- Ce să faci?

- De ce să ascund foile?

- Hoțule, ai prins ciudă pe averea mea și acuma o fur?

- Nu fur nimica.

- Nu, nu, nu... tu nu ești hoț, ele sunt hoțe. Niculaie, du-te la fântână după o cană de apă, de voiești...

În adevăr, prea multe îi apăsau sufletul bătrânului, însă, dintre toate aste griji, nu setea îl răscolea

cu adevărat. Când veni Niculaie cu apa, bătrânul era plecat, în zadar îl strigă feciorul, căci casa era goală și nimeni nu îl auzea.

În ziua în care îl îngropaseră pe bătrânul Ion, tot satul s-a adunat să îl vadă pentru ultima dată, numeroase neamuri neștiute până atunci plâneau plecarea sa. Fiicele stăteau în partea dreapta a mortului și, în timp ce era lăsat pradă pământului, ele strigau spre cer. Niculaie ascultă cântecul clopotului care-i deștepta în minte amiaza în care a stat cu bătrânul sub nuc, la umbră.

Când toate s-au terminat, Niculaie ședea pe pat cu fața în sus, apoi luă foile bătrânului, pe care erau trecute pământurile, casa și banii, care cui se cuvin, și toate acestea nu se cuveneau nici uneia dintre fiice. Toată averea sa o dădu feciorului de sub umbra crucii. Văzând toate astea, Niculaie a zis înăuntrul său: omul e lăsat să moară singur, mai rău ca un animal, căci ele nu poartă pică la nimeni, iar vorbele stăpânului le sunt porunci. Apoi își duse privirea la cer și zise: Domnul a dat, Domnul a luat!

Ciorbă Petre Eusebio, Colegiul Economic "Gh. Dragoș", Satu Mare

"Oamenii toți sunt același om întrupat în fel de fel de chipuri. E omul adevărat în fiecare, dar nu iese în nici unul întreg la iveală: cu cât mai întreg îl scoți din tine însuși, cu atât mai sus ești în scara desfășurării sufletești și cu cât mai sus sunt cu toții, cu atât mai ușoară e înțelegerea între unul și altul, căci una singură e voința omenească."

IOAN SLAVICI

O privire, un răspuns

Ce înseamnă să fii perfect într-o lume mare, imperfectă ?

Adesea mă întreb... am o teorie însă, perfecțiunea se oglindește în ochii celui te privește, tu fiind perfecțiunea pentru el.

Nu mi-am văzut reflecția niciodată, în ochii nimănui. Credeam că sunt întruchiparea unei fete naive și totuși puternică, unică și totuși comună. Ce te face să fii „unique„ în ochii cuiva ? Cum se poate să fii tu definiția unei persoane pentru perfecțiune, când auzi tot mai des „toți suntem o apă și un pământ„ ?

Printre atâția ochi, nu-mi amintesc în care m-am simțit frumoasă și specială și asta datorită faptului că au fost puțini. Nu mi-e rușine să îmi ațintesc privirea, ci doar îmi este frică să nu-mi fac o impresie greșită despre mine. În 1001 perechi de ochi, îmi văd 1001 calități și tot atâtea defecte. Mă văd nevoită deci să-mi pun etichete, crezând că aceasta sunt eu, eu cea reală ?

Dar ochii celor care nu îmi spun nimic ? Ochi albaștri ai băiatului misterios spre exemplu ?

Ah da ! Până la urmă mi s-a spus ceva, un adevăr dur, că nu ne vom mai vedea niciodată. Nu m-am simțit nici frumoasă, nici urâtă, ci doar perfectă. Golul din ochii lui era perfect, nu era nici minciună, nici adevăr și nici imaginea pe care mi-o făcusem până atunci despre mine. Pentru prima dată am văzut o față marcată de existența ei...

- Și care e cuvântul ? am rostit fără să mă gândesc, uitând că nu sunt doar eu.

- Cuvântul pentru ce? Mă întreba el surprins.

M-am blocat. Aș fi vrut să îi răspund cu un zâmbet, dar nici măcar de atât nu eram capabilă...

Apoi prin fața noastră a trecut o mașină. S-a oprit doar câteva secunde, poate ca să mă privesc ori doar era în trecere. Ce știu e că am aflat ce sunt. Am aflat ce căutam pierdută în fiecare privire pe care am întâlnit-o până atunci și nu numai.

Sunt... sunt îndrăgostită ?! Aceste cuvinte parcă își făceau numărul de dans în mintea mea. Nu mai fusesem așa niciodată și totuși aceeași eu, dar mai senină la față și cu un zâmbet larg care îmi înfiora tot corpul.

Eram speriată. Știam că e un început al unui sfârșit, că nu-l voi mai vedea o vreme. Dar mi-a fost suficient să-l mai îmbrățișez o dată ca să-mi ajungă toată viața.

Cum m-am așteptat, nu ne-am văzut mult timp. Aș fi vrut să-i scriu, să vorbim, să mă obișnuiesc cu noua eu din privirea lui. N-am îndrăznit.

Deci a trebuit să aștept. N-am avut parte de o așteptare mai dureroasă, trebuie să recunosc... simțeam un gol infinit și totuși atât de aproape. Iar cu fiecare privire pe care o întâlneam știam că niciuna nu va fi ca a lui.

Dar poate că nu doar privirea m-a făcut să-mi pese mai mult de propria-i fericire decât de a mea. Mi s-a confirmat acest lucru, când, după atâta așteptare, credeam eu, în zadar, o pereche de pantofi bărbătești și o mână prietenoasă mi-au ieșit în cale. Cunoscând de undeva căldura acelei mâini, am ridicat privirea, intersectându-se perfect cu ochii cuiva pe care obișnuiam să-i ador. Un fior mi-a cuprins întreg trupul și un zâmbet inocent a ieșit la iveală. Era el „cel cu privirea”, după cum obișnuiam să îi spun. La rândul lui mi-a zâmbit, nu știu dacă s-a bucurat să mă vadă sau nu dar era sigur că fericirea mea era imensă. Mi-a luat mâna și m-a ținut strâns umezindu-mi palma, dar nu mi-a dat drumul. Poate vroia să recupereze timpul pierdut sau doar a uitat pe cine ține de mână...

Nu m-am uitat atât de des în ochii lui cum o făceam altădată, dar m-am simțit eu însămi. Nu credeam că o persoană te poate face să te simți așa doar prin faptul că respira.

Însă de data aceasta avea aerul acela de “nu o să ne mai vedem niciodată”. Urma să aștept din nou, dar de data aceasta în zadar. Un străin, un om despre nu știam câtuși de puțin, “cel cu privirea”.

Mi-ar face plăcere să zic că așteptarea nu a fost în zadar, dar nu știu. Încă fac asta, încă aștept. Poate ne vom reîntâlni, sau poate alți ochi îi vor lua locul.

Lavinia Drăgan, clasa a XI a E, Colegiul Național Vasile Goldiș, Arad

Vina tragică la personajele din "Moara cu noroc" de Ioan Slavici

Ioan Slavici face parte, alături de Mihai Eminescu, I.L. Caragiale și Ion Creangă, din galeria marilor clasici ai literaturii române. Opera sa se înscrie în realism prin temă: universul satului ardelean de la jumătatea secolului al IX-lea, prin obiectivitate și stil sobru, impersonal.

Societatea înfățișată este tradițională, ghidându-se după legi stricte, scrise și mai ales nescrise. Orice încălcare a normelor este aspru pedepsită. În „Moara cu noroc” firele narațiunii conduc ireversibil spre o împlinire a destinului tragic.

Viziunea tragică se manifestă prin sfârșitul tragic al personajelor, iar cea clasică prin caracterul moralizator al operei, mai exact prin pedepsirea exemplară a personajelor. Această viziune clasică e prezentă și în romanul „Mara”, unde personajele încalcă interdicții etnice și religioase. Astfel, Persida se mărită în secret cu Națl și cei doi tineri pleacă la Viena, crezând că distanța și mediul străin vor anula sentimentul de vinovăție. Căsnicia lor nu se arată fericită decât după ce părinții își dau binecuvântarea. O altă încălcare a interdicțiilor, cea a lui Hubăr, este pedepsită exemplar peste timp, întocmai ca în tragedia greacă. După nașterea copilului Persidei, Bandi, fiul nelegitim al lui Hubăr, își omoară tatăl într-o criză de nebunie.

Această asociere cu tragedia greacă este și mai evidentă în nuvela „Moara cu noroc”. Astfel, în nuvelă se pune accent pe vina tragică a personajelor, pe ideea de *fatum*, de destin implacabil. Acțiunea însăși are un caracter cvasistatic, ca în tragedie, majoritatea întâmplărilor petrecându-se la han sau în apropierea acestuia.

Acțiunea debutează cu vorbele bătrânei, mama Anei, care, asemenea corului din tragedia antică, anticipează, prevestește întâmplările ce vor urma: „Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit.” Premoniția se va adevăra în final tot prin intervenția bătrânei: „Simțeam eu că nu are să iasă bine, dar așa le-a fost *data*” (soarta). De altfel, bătrâna nu intervine deloc în acțiune. Ea se comportă ca un spectator care anunță, înregistrează, constată, concluzionează, dar nu acționează și nu reacționează, lăsându-i pe protagoniști să se zbată în hățișul propriilor patimi.

Cizmar sărac dintr-un sat transilvănean, Ghiță își manifestă grija pentru familie prin hotărârea de a arenda cârciuma Moara cu noroc. De aici reiese principalul conflict. Acesta se naște între om și destinul implacabil, Ghiță dorind să-și schimbe statutul social. Conflictul este psihologic, între dorința de îmbogățire a lui Ghiță (expresie a mentalității capitaliste) și aceea de a rămâne om cinstit (expresie a normelor morale ale societății tradiționale în care trăiește).

La originea conflictului se află, în general, o vină tragică a personajului sau chiar lipsa de măsură (*hybris*). Sunt momente în care întreaga familie: soția Ana, cei doi copii și soacra duc o viață lipsită de griji. Firul acestei existențe liniștite se rupe când apare la han Lică Sămădăul. Acesta este un personaj straniu, plin de vitalitate și cu o mare putere de convingere. În viziunea lui Slavici, Lică este întruchiparea maleficului, dar un malefic seducător, fermecător.

Vina tragică a lui Ghiță este lăcomia, deoarece dorința de a face avere este mai puternică decât voința lui. El înțelege că viitorul lui la han e legat de acceptarea colaborării cu Lică: „se gândea la câștigul pe care îl putea face în tovărășie cu Lică, vedea banii grămadă înaintea lui și i se împăienjneau parcă ochii”.

Această vină este declanșată de caracterul său slab în raport cu cel al lui Lică, pentru că se lasă influențat de acesta, deși nu vrea să recunoască. În cele din urmă, Ghiță se hotărăște să-i destăinuie jandar-mului Pinte crimele lui Lică. Între timp însă se distruge ultimul refugiu al lui Ghiță: familia.

Cu totul altfel apare Ana în raport cu Ghiță. Ana are vocația mării pasiuni mistuitoare, care poate angaja integral ființa. Refuzul lui Ghiță de a i se destăinui, de a o implica în mod egal în preocupările sale sufletești, o rănește: „Tu nu mă omori, Ghiță; mă seci de viață, mă chinuiești, îmi scoți răsuflare cu răsuflare viața din mine, mă lași să mă omor eu din mine”. Criza cuplului este astfel o criză a comunicării, cei doi soți petrecând din ce în ce mai puțin timp împreună și vorbindu-și și mai puțin.

Când Lică apare la han, în ciuda fascinației pe care i-o provoacă („Ana rămase privind ca un copil uimit la

călărețul ce stătea ca un stâlp de piatră înaintea ei”), intuiția feminină o avertizează asupra caracterului malefic al sămădăului și își previne soțul: „Lică e om rău și om primejdios, nu e bine să te dai prea departe cu el”. Dar Ghiță, dominat de propria-i slăbiciune, ignoră avertismentele ei, afundându-se el însuși în rău, până când simte că Lică a făcut din el „neom”. Dacă la Ghiță răzbunarea pe Lică este un gest premeditat, un plan pe care încearcă să-l ducă la bun sfârșit cu ajutorul lui Pinte, răzbunarea Anei pe soțul ei, datorită comportamentului său derutant și aparent egoist, este expresia unui impuls de moment, dictat de împrejurări și de înțelegerea greșită a intențiilor acestuia. Când Ghiță devine închis în sine și renunță la familie, Ana cedează treptat avansurilor lui Lică, încercând să găsească în el ceea ce pierduse Ghiță.

Vina tragică a lui Lică este declanșată de *hybris*, de orgoliul său nemăsurat, manifestat fără rețineri în diverse împrejurări. Cel mai bine îl caracterizează jandarmul Pinte, fostul său tovarăș și actualul dușman: „el are o slăbiciune, una singură: să facă, să se laude, să ție lumea de frică și cu toate acestea să râdă și de dracul și de mumă-sa”. Sfârșitul său este de neînălțurat, fiind pedepsit pentru încălcarea tuturor legilor morale.

Paștele devine o sărbătoare însângerată. Autorul așează așadar, în prim plan, destinul nemilos. Astfel, Ana este ucisă de Ghiță, acesta este împușcat de Răuț, iar Lică însuși, pentru a nu fi prins, își zdrobește creierii de un copac. Finalul, deși de o extremă violență, vine ca un răspuns al destinului. Prin răscumpărarea vinei tragice, lumea își regăsește echilibrul.

Hanul arde, dispărând și averea lui Ghiță. Slavici sugerează astfel că averea, ca și existența, sunt efemere. Ultima frază a nuvelei este o confirmare a faptului că viața, atât cât durează, trebuie să își urmeze cursul, indiferent de tragismul ei.

În concluzie, cunoașterea concepției artistice a lui Slavici ne duce către înțelegerea mai adâncă și mai limpede a marilor valori din opera sa: cinstea, adevărul, dreptatea, iubirea și loialitatea.

BIBLIOGRAFIE:

Ioan Slavici, Budulea Taichii, Nuvele, Postfață și bibliografie de Mircea Popa, Editura Minerva, București, 1973;
Gheorghe Crăciun, coordonator, Istoria didactică a literaturii române, Editura Magister, București, 1997.

Egreși Andreea, clasa a XI-a E, C.N. "Ioan Slavici" Satu Mare

*“Una din marile mulțumiri ale vieții e
să te știi om bun.”*

IOAN SLAVICI

Valori etice și estetice în opera lui Ioan Slavici

De la I. Budai-Deleanu până la Ioan Slavici, adică timp de o jumătate de secol, literatura din Transilvania nu s-a evidențiat cu nicio personalitate menționabilă. Cauza determinantă a acestei stagnări din Transilvania cea asuprită era, în opinia lui Pompiliu Marcea, etimologismul. “O viață culturală n-a lipsit, au existat manifestări teatrale, publicații etc., dar pentru înviorarea literaturii trebuia înlăturat etimologismul Școlii Ardelene, trebuia creată o operă literară care să demonstreze viabilitatea noii orientări. «Tribuna» și Slavici au înlăturat porțile grele ale etimologismului, lăsând să intre aerul proaspăt și fecund al realismului poporal. Așa se explică evoluția, pur și simplu spectaculoasă, a literaturii de peste munți de după Slavici. Menționând numai vârful: George Coșbuc (descoperit de Slavici însuși), Octavian Goga, Pavel Dan, Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, toți iviți în nu mai mult de două decenii, și această evoluție ne apare în toată amploarea ei, fără precedent în întreaga noastră literatură.” Sextil Pușcariu era de părere că etimologismul reprezenta o piedică în dezvoltarea normală a limbii literare.

“Din preajma d-lui Slavici au ieșit toți ardelenii câți au ajuns în mișcarea literară mai nouă. A fost o izbucnire spontană, ca un izvor puternic, căruia vremurile grele îi astupaseră gurile, și ajuns la lumini, se revarsă cu toată vigoarea primăvărată peste câmpia însetată a naturii”, spunea Ilarie Chendi. De asemenea, Ion Agârbiceanu susținea că “Proza literară ardeleană își are începutul în nuvelele lui Ioan Slavici. “

Tipologia rurală a lui I. Slavici reprezintă una din marile sale cuceriri. Eroii-țărani din opera lui Slavici au fost creionați încă de la începuturile romanului românesc, de către Duiliu Zamfirescu. Păreră lui Pompiliu Marcea este însă ilustrativă: “nimeni n-a înfățișat cu atâta adâncime și vigoare oamenii acestui mediu.” Așadar, diferența dintre I. Slavici și predecesorii săi este cea dintre încercare și izbândă deplină.

George Călinescu afirma că “Țăranii lui [Slavici-n.n] [...] sunt egoiști, avari, îndărătnici, dușmănoși și totodată iertători și buni, adică cu acel amestec de bine și de rău ce se află la oamenii adevărați”.

Mentalitatea noastră de cititori moderni, care, mai ales de la simbolism încoace, ne-am obișnuit cu axioma discreției și a sugestiei, nu poate înlătura sentimentul de anacronism la reîntâlnirea acestui mod de înfățișare a vieții rurale care, dealtminteri, a dat scriitorii de primă mărime.

De exemplu, «Moara cu noroc» începe cu o învățătură etică devenită avertisment după lectură: “Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit.”

Caracterul moralist al scrisului lui I. Slavici se exprimă prin tendința sa permanentă de a formula judecăți asupra oamenilor și a faptelor. S-ar putea extrage, din întreaga operă a lui Slavici, un adevărat dicționar de maxime și cugetări, nu puține dintre ele de o adâncime indiscutabilă.

“Cine poate cugeta asupra sinuciderii, acela este încă scutit de moarte.”

“Drept și adevărat nici la dracul nu-i minciună.”

“Feriți-vă de cei care, ajunși sus, uită ce e jos. Dar și vai lor!”

“Slabi sunt oamenii tineri în fața femeii, dar încă mai slabi se fac după ce au început să îmbătrânească.”

“Mai bine stăpână desculță în casa mea decât roabă îmbrăcată în mătăsuri în casa unuia care nu-i de seama mea.”

“Recunoștința e un dar de prisos pe care nu-l primește decât acela care nu-l caută.”

“Bătrânețea nu zice niciodată «iubește-mă!» ci numai «lasă-mă să te iubesc.»

“Peștele miroase a balta din care l-ai scos.”

“Lumea e cum o vezi; însă oamenii sunt cum sunt.”

“Lumea e frumoasă pentru cel ce știe să o privească; lumea e darnică pentru cel ce n-așteaptă nimic de la dânsa.”

Dincolo de această erudiție paremiologică, Slavici își depășește statutul de moralist. Calitatea lui esențială este puterea și adâncimea observației psihologice.

„Prin «Mara», ca și prin nuvelistica sa, Slavici a adus o lume nouă în universul literaturii române. Mara și Persida, împreună cu «Popa Tanda» și «Budulea Taichii», cu Ghiță și Lică Sămădăul din «Moara cu noroc», cu Simina din «Pădureanca», rămân figuri proeminente în proza noastră, conferind autorului lor un loc de prim rang în Pantheonul literelor românești, alături de marii prozatori care i-au fost contemporani. Dincolo de formulele critice și – de ce să n-o spunem – etichetările didactice, devenite obișnuite în interpretarea operei la Slavici, «Mara» invită la re-citire, la o lectură cu un ochi contemporan, la descoperirea ei ca roman modern, apărut însă la sfârșit de veac XIX, când lirismul prozei de evocare patriarhală îndepărta multe talente de romanul viguros de observație socială și introspecție psihologică. Mai mult decât prin problematica socială, Mara înfruntă timpul prin modalitatea de intuire și de investigare a destinelor umane” susținea Constantin Mohanu. În opinia lui Alexandru Piru, de asemenea “«Mara» [...] este cea mai izbutită operă a lui Ioan Slavici și unul din cele mai bune romane românești. Aici se adâncesc problemele sociale tratate în nuvele și se adaugă probleme noi, naționale și de confesiuni.”

El își exprimă convingerile prin vocile personajelor sale. În operele lui I. Slavici preoții, dascălii și intelectualii satului sunt “salvarea” bieților oameni rămași fără nici o apărare. În satele ardeleni uitate de lume, atunci când țăranii aveau nevoie de sfaturi, de împăcări cu alți consăteni, când aveau nevoie să trimită o scrisoare, mergeau ori la preot, ori la dascăl, nu se mai încurcau cu autoritățile maghiare. “Pe părintele Trandafir să-l țină Dumnezeu! Este om bun; a învățat multă carte și cântă mai frumos decât chiar și răposatul tatăl său, Dumnezeu să-l ierte! Și totdeauna vorbește drept și cumpănit, ca și când ar citi din carte. Și harnic și grijitor om este părintele Trandafir. Adună din multe și face din nimica ceva. Strânge, drege și culege, ca să aibă pentru sine și pentru alții ... Minunat om ar fi părintele Trandafir dacă nu l-ar strica un

lucru. Este cam greu la vorbă, cam aspru la judecată: prea de-a dreptul, prea verde-fățîș. El nu mai sucește vorba, ci spune drept în față, dacă i s-a pus ceva pe inimă.”

Așa cum pe drept constata Tudor Vianu, scriitorul își vede oamenii “dinlăuntru, în sentimentele sau în crizele lor morale, ba chiar în procesele lor intelectuale, ca în cazul neuitatului Budulea, care descoperă înțelesul, mecanismul și foloasele scrisului și ale cititului”: “Budulea asculta cu mare băgare de seamă, deși nu înțelegea nimic. Dar după ce s-a văzut singur, el a luat plumbul și a început să învețe a-și scrie numele. L-a scris o dată, l-a scris de două ori, de zece, cu atât mai bine înțelegea că se poate să înțeleagă și altul ceea ce scrie, pentru că de câte ori suna într-un fel, el scria aceeași slovă. El a luat înapoi caietul lui Huțu și cu mare părere de bine a văzut că slovele pe care le-a scris sunt și în caiet. Acu parcă înțelegea că este cu puțință ca unul să citească ceea ce au scris alții, fiindcă toți cărturarii scriu într-un fel. Dar tocmai pentru aceea, iar îl cuprinse amețea. Această înțelegere între un număr nesfârșit de oameni îi părea un lucru mai presus de închipuirea omenească. Era dar cu puțință ca ceea ce a scris unul acum o sută de ani alții să citească astăzi? La asta nu s-a gândit niciodată. Era cu puțință ca doi oameni care nu se pot înțelege prin grai viu să se înțeleagă în scris, și dacă ungrul ori neamțul nu știe românește, el nu are decât să scrie pentru ca să-l înțeleagă ce vrea să zică?”

De asemenea, un alt personaj important care revarsă lumină în opera lui Slavici este Maica Aegidia, meritul acesteia fiind acela că a reușit să o transforme pe Persida dintr-o copilă năvalnică, pătimășă într-o femeie duioasă și înțeleaptă, într-un “giuvaier de femeie”. “Maica Aegidia era mititică, pășea mărunț, vorbea scurt și apăsător, avea nas nu tocmai mic și o căutătură aspră și scrutătoare, dar se muia când vedea lacrimi de văduvă: ea a stăruit ca maica priorita să-o primească pe Persida și pentru numai cincizeci de florini pe an, ba a mai și alergat pe la dl. Hubăr, economul orașului, ca Mara neapărat să capete arânda podului. Erau creștinești faptele aceste, dar ea tot nu putea să fie mulțumită de a le fi săvârșit.”

Repertoriul procedeelelor analitice ale lui Slavici nu este însă uniform, căci întâlnim, nu o dată, procedeul analizei psihologice directe. Iată starea lui Lică, nevoit să se adăpostească în biserică, stare tipică pentru întâlnirea dintre un suflet diabolic, posedat de duhul răului, și cadrul static, rigid și înțepenit al sediului divin: “Era însă un gând care aici trebuia să-i vină oricărui om: că este o putere tainică, ce lucrează prin oameni și le luminează mințile, că toate vin de la această putere, pe care nimeni nu o covârșește, pentru că ea pune șirul întâmplărilor prin care trece omul. Dumnezeu era acela care-l scăpase de atâtea primejdii; Dumnezeu îi lumina mintea și întuneca pe a celorlalți; cu Dumnezeu n-ar fi voit să se strice [...] Afară tuna, și el se cutremura la fiecare trăsnet; afară fulgera, și fiecare fulger îi trecea ca un fir prin inimă; icoanele sfinților îl priveau, și el sta împietrit sub ele, căci oriunde s-ar fi dus tot acolo rămânea; el își puse mâinile în cap, își rupse în urmă băierile cămășii; îi venea să-și scoată inima din piept, îi venea să se rezeze cu capul în zid, ca să rămână sfărâmat la treptele altarului.”

Impulsul moralizator al lui Slavici, de multe ori ostentativ, se ghicește ușor și în încheierile concluzii cu care se termină unele bucăți. “Scriitorului parcă i-ar fi teamă că cititorul nu înțelege totul

sau înțelege altceva.” (Pompiliu Marcea). Turnura biblică a unor astfel de finaluri, precum cel din «Budulea Taichii» e grăitoare: “Tu, Doamne, cu nemărginită înțelepciune ai întocmit lumea și frumoasă și ni-ai lăsat-o nouă spre locaș de viețuire!”

Bogăția și vitalitatea moștenirii literare, active a lui Slavici rămâne un capitol deschis, care oferă nebănuite perspective cercetării. Căci fiul de țărani din Șiria este, înafara oricărei discuții, unul dintre pionierii culturii române contemporane.

“Dacă acum, încheind, ne punem întrebarea: ce utilitate are o astfel de cercetare a tehnicii poetului, se cere să răspundem în toată sinceritatea: aproape nici una. Școala o cere și trebuia dovedită sterilitatea ei prin ea însăși ... Un om care se uită în cutia prăfuită a unei violine și la degetele osoase ale instrumentistului n-a priceput prin aceasta cântecul.” – George Călinescu.

BIBLIOGRAFIE:

Pompiliu Marcea: „Ioan Slavici”, Timișoara, Editura FACLA ,1978

Biblioteca critică: “Ioan Slavici” interpretat de mai mulți autori, București, Editura Eminescu, 1977

George Călinescu : „Istoria literaturii române de la origini până în prezent”, București, Editura Minerva, 1982

Noje Alexandra, clasa a X-a G, Colegiul Național “Ioan Slavici” Satu Mare

Destin la scară imaginară

Păsărilor cântă mai ales spre dimineață. Atunci e răcoarea mai plăcută, iar lumina obscură nu îmi deranjează ochii.

Adormisem mai devreme decât de obicei, iar din această cauză mă treziseam cam la ora la care începeau brutarii să coacă pâinea. Afară pe fereastră nu se vedea mare lucru, doar locuințele de vizavi și niște copaci mai înalți decât clădirea, care se îndoiau de nu-i mai vedeam pe timp de furtună.

Mi-am făcut un ceai din mai multe plante și am pus mai mult cimbrisor din cauza ușoarei mele răceli. Am adăugat și niște miere cumpărată de la piață și o felie de lămâie. Ceaiul fierbinte se răci treptat, pe măsură ce eu stăteam la fereastră și mă gândeam la cum avea să-mi fie ziua. Ei bine, știam în linii mari cum o să fie, dar evenimente spontane și posibile apăreau mereu între linii. Așa mi se întâmplase și de această dată.

Am stat ce-am stat și m-am pus înapoi în pat. Starea în care am căzut imediat nu era nici de visare, dar nici de conștientizare totală; mă aflam într-un fel de tărâm, unde felurite forme și culori se modelau și luau amploare încontinuu.

Nu peste mult timp se ivi și lumina. Ziua începea să prindă viață, iar la fel făceau și oamenii, însă nu știam dacă ei își dădeau seama de aceasta, de faptul că prind viață.

În drumul meu spre școală, treceam pe o străduță mai puțin circulată. Străduța era îngustă, iar plante obișnuite, flori și tufișuri se aflau de-o parte și de alta. Mai zăream oameni cu câinii lor pe acolo, dar ceea ce îmi atrăgea atenția era un geam de la parter ce era deschis în fiecare dimineață. Acolo se puteau zări plante mulțumite și verzi. Oare de unde venise pornirea mea de a azvârli un avion de hârtie cu mesaj în acea direcție? Era un sentiment nostalgic. Poate când îl lansam nimerea într-o oală cu supă aburindă sau ajungea în mâinile proprietarului, care urma astfel să-și înceapă dimineața cu un zâmbet.

Sunt atâtea lucruri pe lume cărora le poți da atenție. Un copac, o pavelă, un număr de mașină sau stările altor oameni din jur puteau naște adevărate controverse, curioase și amuzante în capul meu. Nu mă plictiseam alături de ceilalți, dar pot spune că mă plictiseam și mai puțin în propria companie. Aveam timp să fiu cu mine, să observ, să reflectez asupra lucrurilor pe care alții nu le-ar fi băgat de seamă. De pildă, o umbrelă într-un copac. Ce să caute o umbrelă mov într-un brad? O asemenea chestie ar merita pictată și vândută la o licitație de milioane de dolari. Sigur, sună absurd, dar e din ce în ce mai greu pentru lume să se oprească din ritmul autodictat. Câți își mai spun oare dimineața: *azi aș vrea să miros o floare, hmm, o da! E sezonul irișilor, cum de nu m-am gândit?* Adică lucrurile își continuă cursul, dar înțelesul lor rămâne mort pentru sufletul nostru.

La școală orele treceau repede dacă nu te concentrai, însă în ora aceasta trebuia să-mi țin mai mult ochi deschiși. Dar nu e chiar atât de ușor să-ți păstrezi interesul pentru un subiect predat cu fruntea plină de încruntături. Zău așa! Câteodată am impresia că unii oameni dorm până și noaptea cu fruntea încordată. Ce frumos – o frunte mai plină de dune decât toate deșerturile la un loc!

Ultima oră trecu și ea, iar elevii au ieșit în călduri pe poarta școlii. Eu am mers prin spatele blocurilor, pe unde nu se circula atât de mult, ajungând până la urmă la intersecția cea mare. Era într-adevăr foarte cald, mai ales când stăteai într-un loc și te bătea soarele în creștet. Șoferii vorbeau la telefon, ascultau muzică, gesticulau sau pur și simplu afixau expresii obosite. Huh, ce atmosferă sufocantă!

Pe ruta mea înapoi spre casă, am trecut din nou pe lângă fereastra de la parter. De obicei, la aceste ore ale după-amiezii, geamul era închis, însă nu și de această dată. În plus, era deschis și geamul alăturat, de la cameră, dar eu nu puteam vedea mai nimic, decât partea de sus a mobilei și tavanul, din cauză că ferestrele erau prea înalte pentru mine. Am zăbovit câteva clipe și am inspirat adânc. Zgomotul făcut de un aspirator se auzi pe fundal. Pesemne, proprietarul sau proprietara făcea curat, dar, oricum, pe mine sunetul acesta mă enerva întotdeauna. Aveam o aversiune cumplită și ciudată față de aspiratoare încă de mic copil. Nici eu nu știam de ce.

Mi-am continuat drumul lăaturalnic și am urmărit cântecul unor păsări din apropiere. Îmi practicam fluieratul și era un exercițiu chiar bun pentru relaxare. Fluieram doar cât să mă aud eu pe mine, când,

brusc, am simțit ceva și m-am întors. Pe geamul deschis de la bucătărie stătea un domn care mă fixa cu privirea. Oh, deci era *un* proprietar. Nu părea prea înaintat în vârstă, adică de la acea distanță nici nu-i distingeam prea bine trăsăturile, dar pe moment nici nu-mi dorisem mai mult. Am făcut un schimb de priviri, iar apoi m-am întors ușurel pe călcâie și mi-am continuat mersul, zâmbind abținut tot drumul, până la etajul patru, unde locuiam.

Acasă mă întâmpină liniștea, o liniște relaxantă, ce mă îmbia să mă trântesc în pat și să stau o vreme nefăcând sau negândind nimic. Sub mine era vecinul de la trei, ascultând muzică. Piesele pe care le asculta erau ritmate și domoale, asemenea unei amintiri dintr-o seară călduță, în care mă dădeam pe leagăn cu ochii deschiși, dar nu vedeam nimic, pentru simplul motiv că nu voiam să văd. Simțeam doar cum mă leagănam, iar aerul juca încetisor pe lângă mine. Pereții începură curând să se legene și ei ușurel, în ritmul muzicii, iar în scurt timp ochii mi se închiseră de tot.

Mă gândesc adesea la efectul lucrurilor mărunte, ele fiind în sine cauze. De unde putem ști dacă ziua de mâine ar fi alta dacă am sta la coada de la magazin mai mult cu cinci secunde? Dar dacă o voluntară ne-ar oferi un pliant cu frigidere? E normal să credem că aceste acțiuni nu ne afectează serios, dar e un întreg ansamblu, o pânză de păianjen ce se deșiră ca un ghem de ață rostogolit pe scări de la etajul patru și mai bine. Trăim conștienți de o singură variantă, deoarece doar de o versiune avem parte, dar, dacă am putea face lucrurile după voia noastră, cum ar mai fi? Tocmai aceste incertitudini irepetabile dau sens înțeleșurilor lucrurilor cu care intrăm în contact. Întârziem la magazin cinci secunde, iar când ieșim vedem la capătul străzii un biciclist în trecere. Dacă am fi ieșit cu cinci secunde mai repede, s-ar prea fi putut să ne ciocnim de acel biciclist și să facem un accident sau, de ce nu?, să legăm o nouă prietenie. E bine să le dai o șansă lucrurilor care-ți captează atenția, iar când spun *lucruri*, nu mă refer neapărat la obiecte, ci și la oameni sau la tot ceea ce ar putea constitui o sursă de interes pentru noi. De obicei, oamenii persistă asupra unor fapte prea mult timp sau prea puțin, dar în cazul acesta cum am putea ști care este timpul potrivit? Toate noțiunile abstracte reunite la un loc ar putea fi *ceva*, dar ele doar *sunt* și atât. Pe de altă parte, acceptarea e una dintre noțiunile mai greu de îmbrățișat. Lumea tinde să facă zgomot și să se agite când ceva nu iese ca în planul prestabilit. Prea mulți nu văd lucrurile de care au nevoie cu adevărat și din această cauză se consideră nefericiți, victime ale destinului. Dar adevărul e, adesea, că ceea ce căutau de o viață se afla chiar înaintea lor. Toți țintesc spre orizont și nu cu un pas înainte. Hmm, *pas înainte* e o alegorie ce mă poartă din nou cu imaginația într-o altă bucată de mozaic al formelor și al culorilor. Dar mi-e cald. Simt cum mi se lipesc hainele de corp, așa că deschid ochii. Nu se mai aude nicio muzică, doar pârâitul slab de la frigider. Ce mai sunet de fundal, mă pufnește râsul. E destul de târziu, iar eu nu am pictat viitorul avion de hârtie, oare la ce mă gândisem atât de mult timp în pat?

M-am pus imediat pe treabă. Am tras o măsuță scundă lângă birou, am acoperit-o cu ziare și am înșiruit toate acuarelele pe ea. Aveam borcane și cutiuțe cu tot felul de culori strânse încă de la grădiniță. Nu eram de felul meu o pictoriță devotată, dar mă lovi subit dorul de a face ceva la întâmplare și de a-l pasa cuiva, așteptând un rezultat (dar nu de fiecare dată). Era un sentiment nedefinit, de parcă eu aș fi fost un lucru mărunț, ce avea să stârneasce ceva plăcut sau măcar o senzație pe care ți-o amintești ca în ceață și la care nu mai poți reveni chiar dacă îți dorești. Cuvintele, de cele mai multe ori, nu au putut surprinde pe de-a-ntregul învălmășeala copleșitoare ce îmi izbea sinapsele. Și nu m-am întrebat niciodată de ce. Eram de părere că oamenii nu trebuiau neapărat să-și amintească de alți oameni, de voci sau de cuvinte, ci doar de ceea ce le transmisese persoana respectivă sau de ceea ce ei simțiseră.

Urma să pictez un peisaj, mai exact o lizieră în tonuri de verde, maro și galben-roșu. Rezultatul fu destul de satisfăcător. Pe urmă am scris pe dos un mesaj cu mâna stângă (am scris chiar frumos) și am desenat o față zâmbitoare. De abia așteptam să se facă dimineață.

A început să plouă foarte tare. Aveam geamurile deschise, căci de cu bună dimineață mă lovise zăpușeala. Ferestrele fură imediat acoperite de mii de înțepături diafane, ce se scuturau pe papucii mei.

Resimțeam în mine un ecou plin de tandrețe, totodată nostalgic și pătrunzător. Tunetele de afară se împleteau cu timidele cântece ale păsărilor ce stăteau pitite pe sub streșini și, azi, mai aproape de trunchiurile copacilor. Îmi plăcea când aveam parte de astfel de momente, fără prea multe contribuții din exterior.

Mi-am înșfăcat umbrela și am ieșit afară cutezătoare. Miile de sulițe răsunau zgomotos pe asfalt

cauzând mici torente la picioarele mele. Mergeam schimbându-mi umbrela dintr-o mână în alta, când deodată...

- Las' că spală prafu'!, dădu de știre o voce din împrejurime.

- Da, da!, încuviință un om care tocmai ieșea de după colțul străzii.

După ceva timp, am ajuns la fereastra unde mă pregăteam să lansez avionul. În ciuda vremii și spre surprinderea mea, geamul era tot deschis. Oare îi plăcea atât de mult aerul dimineții sau și mirosul ploii? Oricum, ploaia nu-i bătea în casă din cauza strașinei, iar unora chiar le plăcea tabloul format de stropii de apă. Hmm, m-am gândit eu. Să-i fac vânt acum sau altă dată, când avea să fie vreme mai bună? Eh, era bine și acum. Aveam avionul pictat în ghiozdan, iar situația a fost un pic și comică, și dificilă. Cu o mână mă chinuiam să țin umbrela ca să nu-mi las lucrurile udate de ploaie, iar cu cealaltă căutam după avionul din ghiozdan (pe care îl țineam între picioare). *Acum e-acum! Și phiuu, misiune îndeplinită! Și i-am făcut măicuță vânt...*

- Hei! Ai grijă pe unde mergi! Nu sta în mijlocul drumului!

- 'm cer scuze dom..., am început eu, însă domnul (care pedala ritmic) își văzu de-ale sale. Dar hei! Nu eram chiar eu de vină că ne intersectasem atât de năstrușnic, așa că mi-am continuat și eu drumul, până la școală.

După ce am terminat orele, am venit înapoi acasă pe străduța cu pricina. Și ghiciți ce! Fereastra era închisă, dar acolo se afla un mesaj: *Vezi ca data viitoare să nu faci accident!, iar lângă cuvinte erau desenate o față zâmbitoare și o ceașcă de ceai aburindă. Oare asta însemna că eram invitată la un ceai? Când? Mă rog, mai exact cum?*

Mi-am tot bătut capul cu aceasta până am ajuns acasă și m-am pus în pat. *Trăim periculos*, cum spunea o prietenă vara trecută, în timp ce se dădea cu săniuța pe asfalt.

Lumina din cameră era slabă, căci cerul era tot acoperit ca de o mare de ceață, iar curând această ambianță monotonă mă adormi.

Ar fi numai bun un ceai pe vremea asta! Nu crezi?

Parcă auzisem o voce nedefinită pe undeva, prin apropiere, dar mă simțeam prea moleșită ca să mai bag de seamă.

Eu cred că știi deja.

Pătrăuș Adriana, clasa a X-a G, C.N. "Vasile Lucaciu" Baia Mare

"Menirea firească a școlii nu e să dea învățătură, ci să deștepte cultivând destoinicirile intelectuale în inima copilului, trebuința de a învăța toată viața."

IOAN SLAVICI

Suflet mărit

“Din mine însumi eu nu pot ieși” - Camil Petrescu. Dacă mi-aș părăsi corpul l-aș privi și aș zâmbi trist. Corp fără de viață, atins de mâini murdare, lovit, bătut, călcat, dorit însă de guri înfometate, acoperit de-un val de dorințe nespuse, cu vânătași pe care e întipărit “Iartă-mă”. Dar nu-l pot părăsi, gândul mi-e legat de el, mașina cu revizia făcută prea târziu. Mă deplasez printr-o parcare de suflete uitate și-mi caut locul dar nu-l găsesc.

Lanul de secară. Vândut de-ai mei când am fost mică și mașina cu care făcusem accident și ea vândută. N-am putut să vând nimic de al meu niciodată, dar oamenii ăștia vând și cumpără, dau și iau totul. Când mi-am împrumutat inima pentru prima dată, am primit-o înapoi doar pe jumătate. Acum nu mai împrumut nimic.

Astăzi îmi celebrez tristețea. I-am cumpărat rochița albă și podoabă de flori. Corpul acela mort și-n descompunere arată mai bine acum. I-am cântat “La mulți ani” împreună cu ceilalți demoni. Anxietatea, însă, a rămas singură într-un colț.

Când plâng, plantele dorm. Când râd, plantele dorm. Doar când scriu, plantele dansează. În laboratorul de fizică nu e nici o plantă. Sunt doar neoane, bănci scrise și uitate de ani buni și ampermetre scoase din funcțiune. Profesoara vorbește, dar vorbește singură. Cu toții suntem distrași, eu scriu, ei visează. Afară bate vântul și plantele dansează.

Au murit câțiva în oraș, iubito. Și încă mor, mor, mor. Și se duc, se duc oriunde s-a dus și el, poet de profesie, om de ocazie. Mama m-a învățat să nu vorbesc cu străinii, dar prietenii mi-au devenit străini și sunt obligată să-o ascult pe mama. Ce linie subțire între străin și prieten, iar eu umblu pe ea. Dacă voi cădea, o să ajung să-mi fiu străină mie. Ce tragedie ar mai fi!

Plouă. Profă de română zice “Ce vreme bacoviană”. Eu zâmbesc, restul râd din politețe. Eu continui să zâmbesc și privesc cerul negru. Mă cer la baie și fac piruete pe hol pe ritmul ploii. I-am zis mamei “M-am săturat să fiu om, mama, vreau să fiu artist!”.

Garoafe. De ziua mea am vrut un buchet de garoafe. Mi s-a spus că se dau la înmormântări. Nu le-am cumpărat dar atunci când trec pe lângă ele le zâmbesc, mi-e milă. Poate cred că nu sunt destul de frumoase să fie dăruite de un îndrăgostit. Așa că le zâmbesc și le șoptesc că eu le iubesc și le promit că o să-mi umplu curtea de garoafe. Mi-am propus să vorbesc mai mult cu plantele, căci ele simt ritmul muzicii produse de vânt, de ploaie. Oamenii sunt mici, răi, ignoranți și vreau să tacă mai mult. Vorbim prea mult și fără rost. Irosim munca plantelor.

Mașina a rămas cu revizia nefăcută, florile de pe coroana tristeții s-au ofilit, lanul de secară e acum lan de porumb, inima e încă pe jumătate, nu mai plouă afara dar norul a rămas deasupra mea, oamenii încă mor în oraș și eu am adus garoafe pe tine să le pun.

Paven Roberta, Clasa a XI-a E, Colegiul Național “Vasile Goldiș”, Arad

Zborul îngerului

Încă o zi normală. Soarele strălucește, norii se risipesc pe bolta albastră a cerului, iar păsările cântă simfonii dulci de vară. Ioana, tânără și îmbujorată, stă pe prispa casei de vară a străbunicii ei, Gabriela, singură ca de obicei, împletind o bucată de lână colorată.

- Ce plictiseală poate să fie în sătucul acesta! Oh, ce mi-aș dori, mi-aș dori să plec departe ca păsările cerului. Să fiu liberă, să mângâi norii cu aripile și ciocul, lungi și reci.

Lacrimile i-au izbucnit în hohot în ochii mici și cafenii. Știe că visele de genul acesta nu se îndeplinesc, oricât ar fi ele de adevărate sau de sincere. Așa i-a spus mama ei înainte să moară: „Nu te gândi că o să ajungi ceva, o să mori și tu și o să ajungi țărână pentru cultivat legume”.

Cântecul amar al plânsetului Ioanei a fost auzit peste dealurile înalte ale satului, peste pădurea întunecată a lupilor până în vechea mină de fier. Ecoul răsuna moale, stins. Bieții lilieci - urechile lor nu suportau durerea ce o avea în suflet fata: în acea seară, s-au adunat cu toții și au aranjat peștera confortabil pentru noul musafir, iar la miezul nopții au dus-o pe Ioana, din sinistrul ei pat de plumb, în noul ei cămin.

Frică nu i-a fost, a simțit că destinul ei trebuia să se schimbe și că orice se va întâmpla, oricât de neobișnuit, va fi în favoarea ei.

A crescut alături de lilieci, învățând să vâneze, să exploreze, să simtă natura. Păsările nopții i-au devenit mame, iar cele ale zilei i-au devenit tați. Astfel, nu a dus dorul de „casă”, de străbunica ei ce o bătea, de vecinii ce o alungau și de copiii ce o „înceau” în râul din spatele casei. Teama că într-o zi va trebui să se întoarcă din nou la viața anostă de om civilizată o transforma din ce în ce mai mult într-un animal. Avea ochii galbeni, pielea murdară de mâl și de praf. Unghiile i s-au transformat în gheare lungi, tari ca de urs. Drumeții și vânătorii vorbeau de acest monstru ca un blestem ce a căzut peste ei de la dispariția fetei. Străbunica spunea că Ioana a fost furată de un lup și sacrificată de strigoi pentru prosperitate în lumea morților.

Într-o zi, preotul Mihai a trimis în pădure mai mulți tineri, băieți puternici și întăriți în agilitatea și flexibilitatea luptei corp la corp. Dând peste Ioana, care se juca în fața peșterii cu o cârțiță, au ridicat puștile gata să îi ia viața. Dintr-odată, Ioana le-a smuls armele, le-a rupt ca pe niște bețe de lemn și a fugit departe, în pădurea întunecată. Uimiți, băieții au plecat cât de repede au putut în sat să dea raportul.

Nu au mai avut timp de gândire; s-au adunat degrabă mai mulți bărbați și femei la sfat. Planul era unul simplu. Întâi își vor proteja casele, grajdurile și proviziile din beciuri, apoi, pe rând, o vor vâna pe Ioana. Timp de o săptămână, casele și gospodăriile din sat au fost pregătite pentru orice vizită de hoț, criminal, animal sau a unei fete de șaptesprezece ani posedată. Copiii nu mai aveau voie să iasă afară după ora șase, animalele erau închise devreme în grajduri, iar ferestrele se păzeau cu rândul.

- Vine, vine monstrul să mă fure. Simt asta. Doamne, iartă-mi greșelile, iartă-mi păcatele. Doamne! Roagă-te și pentru sufletul meu, căci eu, păcătoasa, mă rog doar cu mintea, căci inima-mi este sfâșiată de greutatea vieții. Așa se ruga, seară de seară, Gabriela cu teamă că moartea îi va bate la geam nu din cauza bătrâneții, ci din cauza răzbunării strănepoatei.

Pe zi ce trecea, Ioana devenea din ce în ce mai murdară, mai urâtă, mai înspăimântătoare. Se juca, în fiecare dimineață, cu cârțițele, la amiază vâna împreună cu lupii, iar seara cânta cu greierii din câmpie. Se ascundea în mare parte a zilelor de vară și primăvară în peșteră. Fugea de soare și de vânătorii ce îi urmăreau moartea.

La 21 de ani, fata simți că viața ei nu are sens nici în pădure. Zi de zi stătea pe pajiște, admirând norii unindu-se grămadă, până primul strop de ploaie o trezea din meditație.

Dacă printre oameni nu mi-am găsit locul, acum, dihanie printre bestiile pădurii, nu mă regăsesc nici aici. Înseamnă că-mi este sortit să mor, să fiu dată uitării...

O adiere ușoară o făcu să își ridice ochii umezi și întunecați. Cerul zilei tocmai se întâlnea cu cerul nopții. Se putea vedea Absolutul în pasteluri reci, luminat de stelele orbitoare. Se puteau vedea oamenii din celălalt capăt al pământului. Se puteau vedea morții care dansau în Grădina Domnului și morții ce plăteau cu durere și sânge pentru păcatele săvârșite în timpul șederii lor pe pământ. Se puteau vedea zeii Olimpului. Se putea vedea tot.

Și animalele au venit să vadă acea minune, acea grozăvie divină.

- Crezi că o să murim cu toții, tată-lup?

- Draga mea Ioana, nu știu despre noi, dar pentru tine e un nou început.

Nu avea unde să se ascundă. Dacă ea a putut să-i vadă pe oamenii de peste tot, atunci și Misteriosul o putea găsi. La fel ca un soldat pregătit pentru războiul amar, așa a fost și Ioana, gata pentru războiul cu destinul. Lumina a fost mai puternică, iar apoi... un tunet și ...nimic.

- Ha-ha, se pare că destinul meu e să trăiesc cu voi, tată-lup!

Curiozitatea Ioanei a crescut apoi tot mai mult, la fel și curajul. Într-o zi, s-a furișat în satul ce a alungat-o cu blesteme și uitare. A ascultat poveștile lui obișnuite. Oamenii uitaseră de ea și de monstrul ce devenise. Cum nu observaseră minunea de acum câteva zile, viețile lor se derulau ca întotdeauna. Doar străbunica nu mai era ca pe vremuri. De la o bătrânică zveltă și voinică, acum a devenit o epavă. Nimeni nu o mai saluta. Copiii, ce veneau la ea după căpșuni și plăcinte, au dispărut și ei din viața sărmanei. Aștepta mereu la fereastră venirea Ioanei, să o ia în lumea morților.

- Ce grozăvie! Nu mai pun piciorul în satul acela toată viața mea. Sărmana Gabriela...

Toate nopțile s-au deschis universului. Ioana alerga în culmea fericirii prin câmpiile pustii, prin pădure și se scâldea precum un copil în apa lacului, împreună cu lebedele. A simțit că viața ei are din nou sens. Și când credea că destinul i-a dat tot, în calea ei a apărut o micuță ciocârlie. Cântecul dulce îi alina durerea singurătății. Îi spunea povești uimitoare despre oamenii ce vânau comori pe mare. Despre secretele oceanelor și jocurile sirenelor. Despre adevăr.

- Ciocârlie, de ce oamenii nu au văzut universul în acea seară?

- Oh, draga mea! Pentru că în seara aceea ți s-a arătat destinul tău, nu al lor.

- Dar animalele, ele l-au văzut...

- Exact. Destinul tău o să îl schimbe pe al lor.

- Cum?

- Curând vei vedea. Curând...

Zi de zi, Ioana a învățat să zboare, să înțeleagă tot ce este în jurul ei, iar seara învăța secretele și adevărul lumii. Tot ce era acum de făcut era să își arate cunoștințele într-un test.

- Deslușește această ghicitoare, aplic-o!

- Ce se va întâmpla dacă iau testul?

- Vei ajunge în univers.

- Iar dacă pic testul?

- Îți vei recăpăta viața obișnuită de animal.

*„O ființă în stare de contemplație
poate să-i transmită sentimentele,
gândurile și emoțiile unei alte
ființe prin...?”*

Adevărurile se descoperă, nu se învață. Acea ființa practică telepatia. Care se transmite reciproc prin... atingere.

Ochii ciocârliei au strălucit la fel ca în prima seară, când Ioana a văzut universul. S-au ridicat amândouă în întinsul amurg al serii, devenind unul și același lucru: un înger ce acum avea menirea să păzească destinul fiecărei ființe și să o îndrepte către autocunoaștere.

Pop Camelia Ioana, clasa a X-a G, C.N. "Vasile Lucaciu" Baia Mare

IOAN SLAVICI

Ioan Slavici, născut la data de 18 ianuarie 1848 în Șiria, județul Arad, a fost unul dintre marii clasici ai literaturii române, alături de Ion Creangă, Ion Luca Caragiale și Mihai Eminescu. A fost cel mai mare nuvelist român care a abordat proza nuvelist-psihologică

Operele lui literare sunt influențate de viața satului ardelean. Ioan Slavici a fost considerat de criticul George Călinescu un "instrument de observație excelent al mediului rural.". Viziunea lui Slavici asupra temei satului a fost remarcată de numeroși critici, Al. Philippide mărturisind că " Lumea satelor, la noi a găsit în Slavici unul dintre cei dintâi cronicari fideli și realiști."

Dintre operele lui Slavici amintim: "Pădureanca", "Popa Tanda", "La crucea din sat", "Budulea Taichii", "Scormon" și "Moara cu noroc".

Nuvela "Moara cu noroc" a fost publicată în 1881 în volumul lui Slavici de debut, "Novele din popor". Volumul este reprezentativ pentru viziunea autorului asupra lumii satului.

Tema nuvelei este reprezentată de dezumanizarea personajului principal din cauza setei de îmbogățire.

Titlul operei încheie în el o amară ironie. Moara cu noroc este numele hanului de la răscruce de drumuri. Hanul ca topos apare și la alți autori dar Slavici, prin această nuvelă, pune în evidență motivul locului blestemat, atribuind hanului conotațiile negative ale spațiului malefic în care diavolul ispitește drumețul. Valoarea de simbol a titlului apare în capitolul al doilea unde este descris locul blestemat prin imaginea celor cinci cruci care "stau înaintea morii vestindu-l pe drumeț că aici locul este binecuvântat."

Perspectiva narativă este obiectivă deoarece nararea se face la persoana a treia de către un narator omniscient și omniprezent.

Există o relație de simetrie între incipit și final, reprezentată de vorbele bătrânei. Incipitul cuprinde cugetarea bătrânei care pledează pentru simțul măsurii în viața, pentru liniște și armonie în familie: "Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa căci dacă e vorba, nu bogăția ci liniștea colibeii tale te face fericit."

Finalul este simetric cu incipitul prin vorbele bătrânei: "Simțeam eu că nu are să iasă bine, dar așa le-a fost dat.". Aici apare speranța destinului.

Ghiță este cel mai complex personaj din nuvelistica lui Slavici, un personaj "rotund" al cărui destin ilustrează efectele setei de îmbogățire. La începutul nuvelei, Ghiță este un om sărac dar cinstit, harnic, blând, iubitor și un bun familist. După apariția lui Lică, Ghiță se schimbă radical, astfel începând dezumanizarea lui. Se pot observa trei ipostaze ale personajului lui Ghiță pe parcursul nuvelei: Omul moral, omul dilematic, omul imoral.

Lică este un personaj tipic deoarece naratorul îl include într-o anumită categorie: sămadău și tâlhar. Este un personaj plat pentru că rămâne egal cu sine însuși, adică un personaj malefic. Este caracterizat direct de către narator prin portretul fizic: "Lică, un om ca de treizeci și șase de ani, înalt, uscățiv, supt la față, cu mustața lungă, cu ochii mici și verzi și cu sprâncenele dese și împreunate la mijloc .".

Despre cele două personaje, criticul George Călinescu apreciază că "Sămădăul Lică este un hoț și un ucigaș, acoperit de persoane tari, interesate să aibă un om cu experiență. Cărciumarul Ghiță se așază în drumul porcarilor, unde se câștigă bani mulți și se pune la mijloc, între ordinea juridică a satului și legislația mutuală a hoților. Drama lui complexă este analizată magistral."

Ana reprezintă personajul feminin principal din "Moara cu noroc". Portretul ei fizic depinde de sufletul bărbatului care o iubește, care sculptează în cuvinte un model clasic al feminității: " Ana era tânără și frumoasă. Ana era fragedă și subțirică. Ana era sprintenă și mlădioasă." . Evoluția ei pe parcursul operei se desfășoară pe două planuri: în familie- mamă și soție iubitoare, deschisă, devotată; -iar în contact cu lumea exterioară, mai ales cu Lică, la început tremurătoare, apoi răzbunătoare și într-un final aprigă.

Odată cu apariția lui Lică la han Ghiță și Ana ajung să își schimbe treptat principiile. Lică aduce necazul la han și în familie, tulburând liniștea.

În lucrarea sa, " Viaticum", Mircea Zăciu spune despre personajele nuvelei că "trăiesc rând pe rând seducția demonică a lui Lică Sămădăul, care-i atrage și-i respinge deopotrivă, dictându-le comportamentul și angajându-le destinul. Pentru Ghiță el reprezintă ispita malefică, tentația bogăției blestemată căreia inima lui slabă și șovăitoare, unde scrupulele și lăcomia se anulează reciproc, îi prescriu cercul vicios al unei zbateri fără ieșire (...) Ana trăiește și ea, prin Lică, revelația virilității subjugătoare, de o atracție frenetică și eliberatoare, dezlegând-o pentru un moment de abandonul din amara experiență alături de un bărbat nevolnic: <<Tu ești bărbat, Lică, iar Ghiță nu e decât o muiere îmbrăcată în haine bărbătești, ba chiar mai rău decât așa. >> (...) Frica este liant- magistral analizat- al tuturor personajelor nuvelei, ea se insinuează pe nesimțite în relațiile umane, le deteriorează, le pervertește, introducând suspiciunea, reacțiile paradoxale, rezolvările violente."

Slavici își pedepsește și în această operă personajele pentru păcatele lor, singurele personaje care supraviețuiesc sunt bătrâna și copiii, sufletele inocente.

În finalul operei "Moara cu noroc", in scena finală, apar bătrâna și copiii, expresia înțelepciunii și a inocenței. Ghiță și Ana au căzut victimă propriilor păcate, moartea lor reprezentând un nou început: viața copiilor lor.

Această stare de echilibru este tipică stilului lui Slavici care, datorită spiritului justițiar, pedepsește toate personajele care își încalcă principiile sau devin personaje imorale.

Stilul lui Ioan Slavici este redat și prin vocabularul său. El se distinge prin folosirea vocabularului țărănesc, a arhaismelor, a regionalismelor și a unor expresii precum "vorba e".

Slavici este de părere că spiritualitatea omenească nu are nimic metafizic în sine, că "omul e rezultatul organic al vieții sociale" și că arta e o activitate umana raționalizabilă deși nu reductibilă la rațiune ("frumosul poate, dar nu cere să fie înțeles").

Criteriul lui Slavici nu a fost eticul ci calitatea umana, firea omenească, aceasta înglobând eticul, social-istoricul, filozoficul. Fiind destinată oamenilor, opera sa se împlinește numai prin actul lecturii: "Ceea ce dă operei de artă viață este efectul ei." . Astfel că autorul a fost interesat mai mult de mesaj decât

de expresie, limba având pentru el o valoare funcțională semnificativă și numai în al doilea rând o valoare estetică, expresivă.

Prin operele sale, Ioan Slavici și-a lăsat amprenta în literatura română, devenind un autor clasic. Deși el s-a stins din viață la 17 august 1925 și a fost înmormântat la schitul Brazu, operele lui dăinuiesc și oferă lecții de viață cititorilor.

Bibliografie:

George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1986

Mircea Zăciu, "Viaticum", Editura Cartea Românească, București, 1981

Roman Georgiana, clasa a X a E, Colegiul Nat. Vasile Goldis, Arad

Moara cu noroc

La început a fost haosul... Nu era nici viață, nici moarte, nici loc, nici timp, nici gând. Și totuși, în bezna nopții se naște o voință, un sentiment și o sete ce sorb încet neantul și zămislesc cuvântul ce a creat întreg Universul. Fără-ndoială că arta cuvântului rămâne expresia umanității și a eternității, simbolul profunzimii spirituale. Ne reține atenția o reflecție a ilustrului G. Călinescu ce ne îndeamnă să ne plecăm în fața minunatei doamne – Literatura: „Avem nevoie de o artă mare, o artă care să releve impetuos emoțiile grandioase, ideile serioase despre viață, care să facă tuturor înțeleasă și iubită concepția omului făuritor”.

Din tezaurul colectiv de idei și observații lucide, răsare și nuvela ca o „piatră de temelie a literaturii” (G. Munteanu). Ea apropie literatura de realitatea umană, tocmai prin faptul că urmărește evoluția gradată a protagonistului, aflat mereu în conflict cu propriile vicii. „Nuvela își scaldă eroii în lumina densă a unui efect”, după cum ilustrează Magdalena Popescu. Ni se dezvăluie, așadar, o operă grandioasă ce „propune o nouă verosimilitate, atât în sensul coerenței interioare a textului, cât și în cel al adecvării mai puțin aproximative de la realitatea de referință”, așa cum remarca exegetul Magdalena Popescu. Nuvelistica românească este reprezentată de unul dintre marii clasici ai literaturii noastre – Ioan Slavici, iar *Moara cu noroc* (scrisă în 1880) este o capodoperă a prozatorului ardelean, publicată în *Novele din popor*.

Comentând problematica acestei nuvele, același critic literar sublinia faptul că „principalul conflict al nuvelei se vedește a fi nu cel din iubire și arghirofilie, între virtute și păcat, ci între vanitate ca manifestare a individualității și negarea ei prin constrângere autoritară.”

Reținem că frumusețea prozei lui Slavici constă în monumentalitatea scrierilor lui. Aparent placid, tern ca și stilul operei sale, el observă și înregistrează mecanismele sufletului uman. În acest context, Pompiliu Marcea concretizează: „opera lui Slavici se impune dintr-o dată prin adâncimea analizei psihologice, prin sondajul abisal”. Deși Slavici „nu e atât de preocupat de latura <<estetică>> a creației, cât de adevărul psihologiilor prinse în vârtejul unei drame fără ieșire...” (N. Iorga), nuvela sa devine „foarte curioasă și interesantă” (N. Manolescu), în ciuda stilului anticlasic și a „realismului dur”.

Memorabilă rămâne creația literară *Moara cu noroc* – o operă epică prin care este ilustrată drama unor indivizi care își pierd treptat sentimentele frumoase și se antrenează într-o cursă a banului. Simbolistica titlului este profundă și sugerează neșansa celor care uită că în toate există o limită. Moara „cu noroc” e practic moara „cu ghinion”, instrumentul fatal al destinului care „a măcinat” destinul și a pustiit sufletele celor din jur. În fond, moara „cu noroc” nu e altceva decât relativa noastră existență într-un joc al iluziei cotidiene, un tărâm în care de la renaștere (prosperitatea inițială a cârciumarului) la dizolvare (dezumanizarea eroului) nu e decât un pas. În opinia exegetului, Cornel Ungureanu, moara e „un spațiu legat de acel dincolo al râului, un loc în care au fost sfârâmate, distruse destinele eroilor”.

Observăm că substanța nuvelei de analiză psihologică se concentrează în jurul dezumanizării individului sub influența nefastă a banului. În fond, naratorul își propune să oglindească veridic aspecte ale realității din acea perioadă, când omul, în tendințele lui firești de a-și depăși condiția umilă, e prins în me-

canismele vieții sociale, care-i alterează umanitatea .

O particularitate a nuvelei realiste denotă viziunea omniscientă și detașată a autorului, precum și stilul impersonal, sobru, la care recurge acesta pentru a-și contura acțiunea și eroii. Într-o manieră obiectivă, naratorul devine omniprezent și abordează tehnica punctului de vedere prin intervențiile simetrice ale bătrânei. Apelând la descriere, narațiune și dialog, vocea auctorială susține veridicitatea relațiilor interumane într-un stil cenușiu, fără podoabe stilistice, lăsând impresia unui „roman negru”. Astfel, „tendința morală se contopește în text și în realismul ei puternic, narațiunea capătă virtuțile unei parabole”, după cum considera Ion Negoitescu. Relatarea nu se realizează în mod linear, ci prin înlănțuirea temporală și cauzală, fapt ce denotă credibilitate. În acest sens, Mircea Zăciu constată că „întâlnim pasaje descriptive, unde inserția naturii are o funcție dilatorie, de întârziere a acțiunii sau a unui deznodământ, mărinđ treptat << suspans >>-ul.

Frapează incipitul nuvelei ce prevestește parcă o lume a banului care-și va pune amprenta asupra destinelor personajelor. Reținem un percept moral izvorât din înțelepciunea bătrânească, rostit de mama-soacră, ce are rolul corului din tragedia antică greacă: „– Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci dacă-i vorba, nu bogăția, ci liniștea colibei tale de face fericit”.

Caracterul realist al nuvelei este dat de puternicul conflict de natură socială, psihologică și morală conturat cu ajutorul acțiunii și al personajelor. Din perspectivă socială, se remarcă efortul lui Ghiță de a-și depăși starea materială, în timp ce pe plan moral, goana după avere îi răpește liniștea sufletească și îl duce la eșec. Fondul psihologic al conflictului interior este impresionant, deoarece protagonistul este sfâșiat de dorințe puternice, contradictorii; lupta se dă între încercarea de a rămâne cinstit și tentația îmbogățirii alături de Lică. Trăind într-un mediu insolit al afacerilor oneroase, eroul suferă o dezumanizare gradată, sub influența societății însetate de putere și de bogăție.

În centrul nuvelei se află Ghiță, un personaj surprins în transformare, făcând parte din categoria „personajelor rotunde” (Magdalena Popescu). Aflat sub influența nefastă a banului, protagonistul trăiește o dramă psihologică concretizată prin trei mari pierderi: încrederea în sine, încrederea în ceilalți și încrederea Anei în el. Dacă la început cizmarul era un om cinstit și un familist convins, dorind să câștige în plus pentru bunăstarea familiei, pe parcurs el își pierde umanitatea, ajungând la compromisuri care îi afectează demnitatea. Nicolae Manolescu îl prezintă drept un „ins energetic cu gustul riscului și al aventurii”. Portretul moral al personajului este definit de dorința îmbogățirii căreia nu i se mai poate opune o dată ce a simțit puterea banilor: „vedea grămada de bani înaintea sa și i se împăinjeneau ochii”. Acest fapt îl determină să se complacă în parteneriatul oneros cu Lică, să se înstrăineze de cei dragi, manifestând insensibilitate, violență și dezinteres: „devenise de tot ursuz”, „ se aprindea din orice lucru”, „ nu mai zâmbea, ci râdea cu hohot”. Totuși, de ce se transformă într-o manieră negativă un om energetic care, la început, dovedește calități deosebite și de ce se lasă atât de ușor pradă tuturor impulsurilor și slăbiciunilor. Răspunsul ar putea consta în caracterul ezitant și personalitatea slabă de care dă dovadă, fiind incapabil de a ieși din cercul vicios în care l-a atras Lică Sămădăul. O treaptă a degradării protagonistului este reprezentată de regretul

acestuia că are familie, așa cum observă exegetul Pompiliu Marcea: „gustul banului anihilează celelalte laturi ale eroului și, dintr-un soț și părinte admirabil, el începe să regrete existența familiei sale”. Chiar dacă este încercat de remușcări de o sinceritate crudă „–Iartă-mă, Ano! Iartă-mă cel puțin tu, căci eu n-am să mă mai iert cât oi trăi pe fața pământului”, protagonistul recunoaște că este incapabil de a-și controla setea de înavuțire și de a se opune lui Lică. În acest context, Ghiță recurge la mărturii false, devenind complice la crimele lui Lică. Astfel, personajul suferă o degradare sufletească și comportamentală, ajungând din om harnic și cinstit la statutul de criminal, ucigând-o pe soția lui, Ana.

În antiteză cu Ghiță este prezentat Lică Sămădăul, personaj negativ ce deține trăsături morale precum viclenia, răutatea și ipocrizia, remarcându-se ca un individ orgolios și autoritar: „– Eu sunt Lică Sămădăul, multe se spun despre mine; unele adevărate, altele scornite [...] Eu vreau să știu totdeauna cine trece pe drum”. Prin tehnica perspectivelor multiple, Slavici prezintă trăsăturile antagonistului, așa cum este el perceput de personajele cu care intră în contact. Din punctul de vedere al Anei, Lică este un „om rău și primejdios”, iar Ghiță îi spune „–Tu nu ești om, ești diavol”. Magdalena Popescu este de părere că „orgoliul lui Lică e unul de stăpân care nu doar își subordonează oamenii, dar se substituie destinului lor”, acest personaj știind să utilizeze viciile celorlalți și să le transforme vulnerabilitatea într-o armă favorabilă pentru el. Astfel, antagonistul e o prezență inteligentă, un bun cunoscător al psihologiei umane, o persoană care își utilizează calitățile în detrimentul altora.

Referitor la personajul feminin, Ana întruchipează prototipul femeii docile, educate în spiritul valorilor familiale, dar care fiind într-un context nepotrivit, ajunge să își înșele soțul cu Lică. Fiind „tânără și frumoasă, sprintenă și mlădiosă”, soția lui Ghiță găsește un refugiu în Lică, văzându-se neglijată de soțul ei.

Valoarea morală a nuvelei este conturată în finalul închis interpretărilor care surprinde incendierea hanului de la Moara cu noroc în noaptea de Paște, iar singurii supraviețuitori sunt bătrâna și copiii – simboluri ale înțelepciunii și ale inocenței. Vorbele bătrânei: „Simțeam eu că nu are să iasă bine, dar așa le-a fost data” sugerează faptul că omul este incapabil de a se opune destinului necruțător.

Așadar, nuvela *Moara cu noroc* pune în evidență o problemă de actualitate, ilustrată într-un mod inedit, sugerând faptul că indiferent de loc, timp sau circumstanță oamenii se pot degrada pe plan sufletesc o dată cu manifestarea dorinței de îmbogățire mai presus de orice alte scopuri. Important este să avem puterea de a lua decizii înțelepte, fără a ne lăsa influențați de diferite persoane sau situații care ne afectează demnitatea.

Bibliografie :

- Popescu, Magdalena, 1977, *Slavici*, București, Editura Cartea Românească.
- Marcea, Pompiliu, 1968, *Ioan Slavici*, București, Editura pentru Literatură
- Manolescu, Nicolae, 1997, *Istoria critică a literaturii române*, București, Editura Fundației Culturale Românești
- Slavici, Ioan, 1992, *Moara cu noroc*, București, Editura Minerva

Rednic Alexandra, clasa a IX– a C, C.N. „Ioan Slavici” Satu Mare

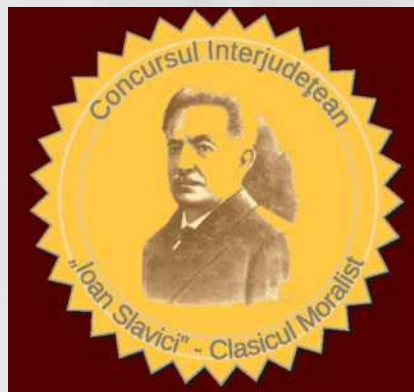
**Echipaje—secțiunea I
Aptitudini de lectură**

- ◆ **Colegiul Național „Vasile Lucaciu” Baia Mare**
 - * Manoliu Giulia—cls. a X-a H
 - * Moldovan Mădălina—cls. a X-a H
 - * Temple Alexandra—cls. a X-a H
 - * Zoicaș Roxana—cls. a X-a H
- ◆ **Colegiul Național Doamna Stanca” Satu Mare**
 - * Dărăban Alex—cls. a X-a
 - * Frunzar Teodora—cls. a X-a
 - * Silaghi Simina—cls. a IX-a
 - * Tincu Sanda—cls. a X-a
 - * Acs Carina
 - * Sarkadi Kristofer
 - * Varga Antonia
 - * Varodi George Alexandru
- ◆ **Colegiul Național „Kölcsey Ferencz” Satu Mare**
 - * Antal Iulia—cls. a X-a A
 - * Iacobson Edina—cls. a IX-a E
 - * Kovacs Lilla—cls. a X-a A
 - * Mureșan Karola—cls. a IX-a C
- ◆ **Colegiul Teologic Ortodox N. Steinhardt Satu Mare**
 - * Bonea Raul Codruț—cls. a IX-a A
 - * Condor Sebastian—cls. a IX-a B
 - * Madai Maria—cls. a IX-a B
 - * Makave Stelian—cls. a IX-a B
- ◆ **Liceul Reformat Satu Mare**
 - * Dohi Matyas—cls. a X-a B
 - * Kaitar Roland—cls. a X-a B
 - * Kiss Edina—cls. a X-a B
 - * Nagy Edina—cls. a X-a B
- ◆ **Colegiul Tehnic Elisa Zamfirescu Satu Mare**
 - * Chiș Cristina—cls. a XI-a
 - * Luca Denis—cls. a X-a
 - * Miclăuș Oana—cls. a X-a
 - * Ulici Carolina—cls. a X-a
- ◆ **Colegiul Național „Ioan Slavici” Satu Mare”**
 - * Florea Ronaldo—cls. a X-a D
 - * Florescu Alexandra—cls. a X-a G
 - * Hura Abel—cls. a X-a C
 - * Sipoș Raluca—cls. a X-a G

PREMIILE CONCURSULUI

La secțiunea interactivă “Aptitudini de lectură” s-au înscris 8 echipaje, iar clasamentul a fost următorul: Premiul I a fost obținut de Colegiul Național „Ioan Slavici” (prof. coord. Alina Dragoș), Premiul II Colegiul Național „Doamna Stanca” (prof. coord. Camelia Mărcuș), Premiul III Liceul Teologic Ortodox „Nicolae Steinhart” (prof. coord. Loredana Botiș), Mențiune I Liceul Teologic Reformat (prof. coord. Diana Tâlvâc), Mențiune II Colegiul Național „Vasile Lucaciu” Baia Mare (prof. coord. Delia Pop), Mențiune III Colegiul Național „Kolcsey Ferenc” (prof. coord. Luca Laura și prof. Maier Arnold), diplome de participare Colegiul Național „Doamna Stanca” (prof. coord. Ținca Maria) și Colegiul Tehnic „Elisa Zamfirescu” (prof. Daniela Moiş).

La secțiunea on-line Premiul I a fost obținut de eleva *Dărăbuș Mara*, Colegiul Național “Vasile Lucaciu”, Baia Mare – pentru eseu original, iar la categoria eseu critic, eleva *Noje Alexandra* de la Colegiul Național “Ioan Slavici” a obținut primul loc.

Colegiul Național "Ioan Slavici" Satu Mare

DIPLOMĂ

Se acordă..... *MENTIUNE I*

Elevului/ei/ Echipei..... *ROMAN GEORGIANA*

de la *Colegiul Național "Sarte Goldis" Arad*..... coordonat de
profesor..... *Livia Nadiș*..... pentru participarea la
Concursul Interjudețean „IOAN SLAVICI – CLASICUL MORALIST”,
secțiunea..... *ESEU CRITIC*

Director,
prof. Ioan Cuceu

5 iunie, 2015

Inspector de specialitate,
prof. dr. Natalia Boloș

Colegiul Național "Ioan Slavici" Satu Mare

DIPLOMĂ

Se acordă..... *PREMIUL I*

Elevului/ei/ Echipei..... *FLOREA RONALDO, FLORESCU ALEXANDRA,
HURA ABEL, SIPOS RALUCA*

de la *Colegiul Național "Ioan Slavici"*..... coordonat de
profesor..... *dr. Alina Grapoș*..... pentru participarea la
Concursul Interjudețean „IOAN SLAVICI – CLASICUL MORALIST”,
secțiunea..... *APTITUDINI DE LECTURĂ*

Director,
prof. Ioan Cuceu

5 iunie, 2015

Inspector de specialitate,
prof. dr. Natalia Boloș